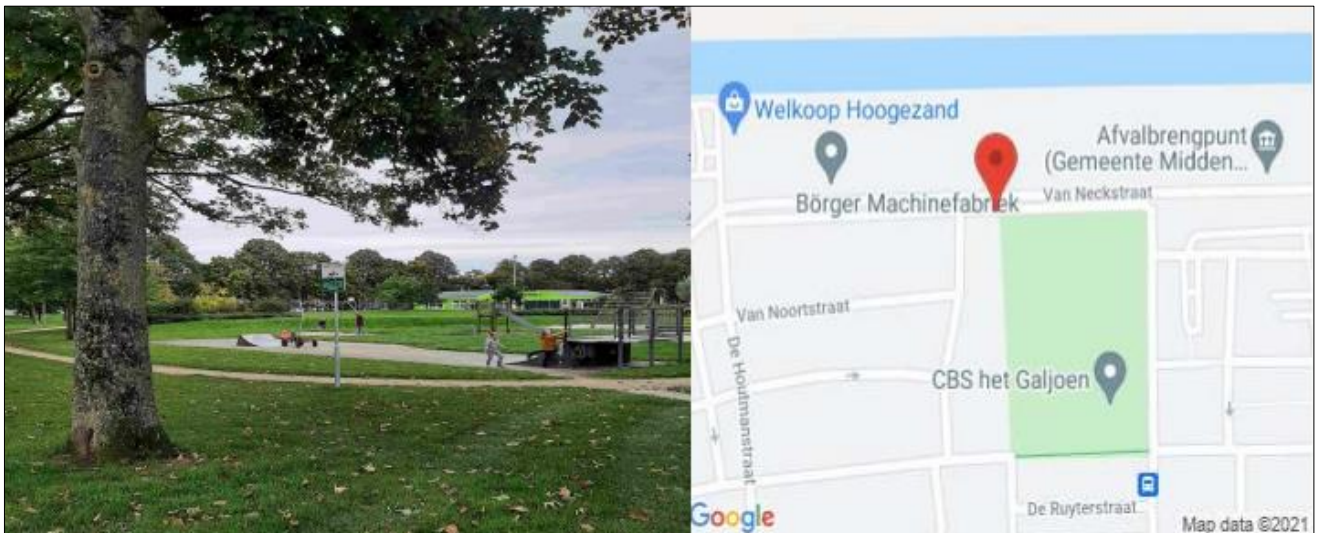

De leefbaarheid van de wijk Noorderpark: ervaringen, beelden, wensen en ideeën van inwoners

Kenniscentrum NoorderRuimte
Lectoraat Leefomgeving in Transitie

Dr.ir. Hiska Ubels
Februari 2022

Inhoud

1.	Inleiding/aanleiding.....	3
2.	Leefbaarheid en meerwaarde van inwonerbetrokkenheid bij wijkvernieuwing.....	5
3.	Participatief Actie Onderzoek (PAR) met en door inwoners.....	8
4.	Door inwoners ervaren leefbaarheid van Noorderpark.....	13
4.1	Thema's in de wijk	14
4.1.1	Tevredenheid over het wonen in de wijk.....	14
4.1.2	Voorzieningen in de wijk.....	14
4.1.3	Spelen in de wijk.....	15
4.1.4	Groen in de wijk.....	19
4.1.5	Verzorgde wijk.....	21
4.1.6	Verkeer in de wijk.....	26
4.1.7	Ontmoeten, wandelen en levendigheid.....	32
4.1.8	Overlast en (gevoelens van) onveiligheid.....	34
4.2	Bijzondere en kansrijke plekken in de wijk	36
4.2.1	Hoofdstraat.....	36
4.2.2	Rembrandtplein/De Kern.....	37
4.2.3	Winschoterdiepkade/bedrijventerrein/Van Neckstraat.....	40
4.2.4	Noorderpark/Basisschool Het Galjoen.....	43
4.2.5	Speelveldjes Houtmanstraat.....	49
5.	Samenvatting/conclusie.....	53
6.	Referenties.....	57

1. Inleiding/aanleiding

De nieuwe herindelingsgemeente Midden-Groningen wil leefbaarheids- en welzijnsproblemen binnen dorpen, buurten en wijken stevig aanpakken. Vergeleken met elders in Nederland heerst er onder de inwoners van de gemeente gemiddeld meer armoede en werkloosheid en is er sprake van een lagere levensverwachting en minder kansen. Ook valt er aan de woonomgeving vaak veel te verbeteren (1, 2). Vanuit het Strategisch kader voor het lokaal programma van het Nationaal Programma Groningen (1) heeft de gemeente zich onder andere als doel gesteld om met effectieve integrale programma's en projecten gebiedsgericht aan de slag te gaan. Dit geldt zo ook voor Noorderpark: een woonwijk in het noorden van Hoogezand-Sappemeer met ca. 3400 inwoners (allecijfers.nl) waar verschillende ruimtelijke en sociaaleconomische problemen in de leefomgeving samenkomen.

Uit de woonvisie (3) blijkt dat een groot deel van de bebouwing in de Noorderparkwijk uit de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw stamt en aan grondige vernieuwing toe is. En dat aan de noordzijde langs het Winschoterdiep milieuzones van bedrijven deels overlappen met de woonbestemming. Verder speelt dat het particuliere woningbezit - vaak door de corporaties afgestoten voormalige huurwoningen - voor een groot deel is verouderd en huiseigenaren zich niet altijd vernieuwing en verduurzaming kunnen veroorloven. Gemiddeld genomen hebben de inwoners van Noorderpark ook meer dan elders in de gemeente te maken met werkloosheid, lage inkomens, armoede, schuldenproblematiek, gezondheidsproblemen, WMO-voorzieningen en overlast en criminaliteit (2, 4). De gemeente wil daarom in deze wijk de komende jaren investeren in de openbare ruimte en de sociaaleconomische positie van inwoners versterken. Zij wil dit realiseren door bijvoorbeeld de ongewenste verwevenheid van wonen en bedrijvigheid op te lossen, het aanpakken van verpauperde panden, herstructurering naar toekomstbestendige en duurzame huur- en koopwoningen samen met corporaties en woningeigenaren, het verbeteren van de verkeersveiligheid en het realiseren van een groene en gezonde openbare ruimte waar inwoners kunnen bewegen en elkaar kunnen ontmoeten. Deze herstructurering biedt volgens de gemeente tegelijk een mooie kans om vanuit de gebiedsgerichte aanpak gelijktijdig sociale opbouwambities te realiseren zoals verbeterde veiligheid, meer jongerenwerk, werken aan schulden of het bestrijden van laaggeletterdheid (1,2).

Kenniscentrum NoorderRuimte van de Hanzehogeschool Groningen is via het lectoraat Leefomgeving in Transitie (LIT) bij de wijkvernieuwing 'Hoogezand-Noord' betrokken en onderzoekt samen met inwoners de leefbaarheid van de wijk Noorderpark. Het doel van dit Participatief Actie Onderzoek is om van binnenuit meer inzicht te krijgen wat speelt en leeft in de wijk en om inwoners en hun wensen en ideeën op de korte en de langere termijn te betrekken in de planvorming. Dit rapport gaat in op welke sociaal-ruimtelijke aspecten van de leefbaarheid van Noorderpark inwoners belangrijk vinden en meer of minder waarderen, de redenen die zij hiervoor hebben en welke eerste ideeën voor verbeteringen zij aandragen. Deze uitkomsten zijn gebaseerd op een serie door inwoners aangestuurde fotowandelingen door de wijk, interviews en gesprekken met inwoners thuis, op straat en online, en door de gemeente georganiseerde koffiekarren. De volgende stap van het Participatief Actie Onderzoek is dat inwoners samen met de gemeente Midden-Groningen en andere relevante partijen - zoals de woningcorporaties Lefier en Groninger Huis en sociale partners - gezamenlijk op deze uitkomsten en andere relevante kennis en informatie voortbouwen.

Zodra de situatie rondom Covid-19 het weer toelaat organiseert de Gemeente Midden-Groningen in samenwerking met senior onderzoeker dr.ir. Hiska Ubels van het Lectoraat leefomgeving in Transitie voor de zomer van 2022 een eerste participatieve workshop. De deelnemers gaan hierbij vanuit hun

verschillende rollen, soorten kennis, expertise en ervaringen aan de slag met het bespreken en uitwerken van een bepaald thema of gebied in de wijk: bijvoorbeeld het thema 'Groen in de wijk' of het gebied rondom de Winschoterdiepkade en het bedrijventerrein. Belangrijke uitgangspunten van dit Participatief Actie Onderzoek zijn om bij te dragen aan van de wijkvernieuwing en het betrekken van inwoners daarbij.

Momenteel staat nog niet in alle opzichten vast hoe de wijkvernieuwing wordt vormgegeven en op welke wijze Participatief Actie Onderzoek daarbij wordt ingezet. Dit omdat de herstructureringsopgave een vraagstuk is voor de lange termijn (mogelijk 20 jaar) met verschillende fasen die spelen in verschillende delen van de wijk. Ook vraagt het een totaal andere benadering wanneer het gaat om het betrekken van inwoners bij de herinrichting van de openbare ruimte - ruimte voor iedereen - of bij de verduurzaming of sloop-nieuwbouw van huizen - 'thuis' met achter iedere voordeur een eigen situatie. Participatief Actie Onderzoek wordt daarom met een open vizier stap voor stap en 'op maat' ingezet.

2. Leefbaarheid en meerwaarde van inwonerbetrokkenheid bij wijkvernieuwing

Dit onderzoek kijkt naar hoe inwoners de leefbaarheid ervaren van hun eigen leefomgeving en wensen en ideeën om het goede te behouden en het minder goede te verbeteren. Bij leefbaarheid gaat het om de waardering en de betekenis die inwoners aan hun directe fysieke en sociale leefomgeving geven vanuit hun behoeftes en wensen (5, 6). De directe leefomgeving bestaat uit fysieke en sociale aspecten die van invloed kunnen zijn. Zo kan het binnenmilieu van woningen, een onveilige omgeving, gebrek aan ontmoetingsruimte, slechte toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte, afwezigheid van natuurlijke omgeving en veel drukte een negatieve invloed hebben. Ook stelt de kwetsbaarheid van specifieke groepen, zoals ouderen, kinderen en chronisch zieken bepaalde kwaliteitseisen aan de leefomgeving. Het kan hier gaan om omgevingskenmerken zoals verouderde of juist wel aangepaste woningen, de toegankelijkheid en veiligheid van de openbare ruimte, de verkeersinfrastructuur en de aanwezigheid van groen. Naast deze fysieke zaken zijn ook de contacten die mensen hebben en de steun die ze krijgen en ervaren vanuit hun sociale omgeving van invloed op de ervaren leefbaarheid. Gevoelens van verbondenheid of eenzaamheid, veiligheid of onveiligheid, hulp of hinder kunnen zowel positief als negatief van invloed zijn (7, 8).

Dit onderzoek kijkt naar de ervaren leefbaarheid van de wijk Noorderpark welke kan bestaan uit een veelvoud van aspecten die in onderlinge relatie en variërend in de tijd van invloed kunnen zijn (zie *figuur 1*).

Figuur 1. Factoren die de leefomgevingskwaliteit en kwaliteit van leven beïnvloeden (9)

Uitgangspunt hierbij is dat een leefomgeving zoals Noorderpark kan worden opgevat als een complex systeem, waarvan de eigenschappen niet volledig in losse aspecten, zoals ook benoemd in figuur 1, te begrijpen zijn (10). Deze aspecten zijn onderling verbonden en zijn voortdurend met elkaar in

wisselwerking, waarvan de (lange termijn) gevolgen vaak nauwelijks of niet in de volle omvang te voorspellen zijn. Het modelmatig opknippen van de realiteit in specifieke onderdelen is dan ook een praktische strategie om dergelijke complexiteit enigszins behapbaar te maken voor planvoering.

Bij wijkvernieuwing en het verbeteren van de leefbaarheid benaderen betrokken professionals de wijk van buitenaf vanuit specifieke aspecten en eigen deskundigheid, zoals bijvoorbeeld architectuur, stedenbouw, verkeer, groeninrichting/beheer, waterhuishouding, veiligheid en sociaal- of opbouwwerk. Inwoners bekijken en beleven hun leefomgeving daarentegen van binnenuit, op basis van alledaagse ervaringskennis en zien deze meer als een samenhangend geheel (holistisch). Het gaat immers om de omgeving waarin ze op allerlei manieren dagelijks verkeren en waar zij letterlijk en figuurlijk thuis zijn.

Als het bijvoorbeeld gaat over hardrijdend verkeer in de nabijheid van speelplekken kijkt een verkeersdeskundige vooral technisch naar gemiddelde snelheden om te bepalen of er al dan niet bepaalde ingrepen zoals verkeersdrempels nodig zijn. Ouders ervaren in plaats daarvan vooral de bedreiging van hun kinderen bij het onoverzichtelijk oversteken tussen geparkeerde auto's door en vanwege de ballen die van het niet omheinde speelveld zomaar de weg op kunnen rollen. Naast dat ze een veiligere situatie willen, zien ze tegelijkertijd ook allerlei andere kansen die de (speel)omgeving prettiger kunnen maken. Zo zullen ze niet alleen wat aan het hardrijdend verkeer willen doen, maar bijvoorbeeld ook de parkeersituatie aanpassen, afschermend groen aanplanten en tegelijkertijd de kans zien om door extra bomen en struiken te plaatsen het speelveld uitdagender en aantrekkelijker te maken. Met nog een paar gezellige zitjes erbij zijn er niet alleen betere sociale ontmoetingsmogelijkheden voor ouders onderling, maar is er ook een veiligere situatie voor spelende kinderen omdat ouders zo makkelijker samen op hen letten. Dit voorbeeld laat zien dat een verkeersdeskundige professional met een meer specialistische blik met een meer eenzijdige oplossing komt dan inwoners met een meer holistische blik.

Beide soorten kennis hebben hun eigen waarde, maar kunnen in waarde en kracht toenemen als ze op de juiste wijze samenkomen. Uit onderzoek blijkt dat burgers onder de juiste begeleiding en omstandigheden (11) door *deliberatie* in staat zijn als collectief tot slimme en veel omvattende praktische oplossingen te komen, zelfs meer dan cognitief homogene groepen professionals (10, 12, 13, 14). Bij *deliberatie* gaat het om het creëren van een veilige en goede gespreksomgeving waarbinnen burgers gezamenlijk op basis van onderling verschillende argumenten en ideeën doorredeneren en vanuit die diversiteit tot redelijke en collectieve plan- en/of en besluitvorming komen (15, 16, 17). Door naar elkaar te luisteren, gezamenlijk vanuit de onderlinge verschillen te reflecteren, gelijkwaardig relevante belangen mee te wegen en van elkaar te leren ontstaat hiervoor noodzakelijk wederzijdse respect en benodigde creativiteit (18, 16). En groeit een gedeeld gevoel van collectieve verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, waarbij deelnemers hun rol heel serieus nemen en individuele belangen ondergeschikt raken (11, 15, 16).

In een complexe opgave zoals wijkvernieuwing en de verbetering van leefbaarheid, is het dus van belang om onder de juiste begeleiding een zo divers mogelijke groep van inwoners te betrekken om vanuit zo breed mogelijke kennis hun ideeën en wensen in te bedden in de plan- en besluitvorming. Maar ook de specialistische kennis en expertise van verschillende soorten professionals is essentieel. Zoals burgers hun leefomgeving van binnenuit kennen en met die kennis het planproces kunnen verrijken, geldt dat ook voor professionals als het gaat om hun eigen expertise en vakgebied en de organisatie- en netwerkomgeving waarbinnen zij opereren. Zo is professionele expertise en inzet

bijvoorbeeld nodig voor het vaststellen van randvoorwaarden en kaders (financiële, juridische en praktische spelregels rondom procesvoering en besluitvorming), het bijeenbrengen van relevante stakeholders en opgaven, schetsen van ontwerp- en veranderingsopgaven, het vangnet vormen voor kwetsbare mensen in de wijk en procesbegeleiding (11). Uitgangspunt van dit onderzoek is dan ook dat juist het gezamenlijk voortbouwen op inzichten vanuit verschillende kennissystemen bijdraagt aan synergie en dus kwalitatief betere en rijkere oplossingen (11).

3. Participatief Actie Onderzoek (PAR) met en door inwoners

De gebruikte methode van dit sociaal-ruimtelijke onderzoek valt onder de noemer *Participatief Actie Onderzoek (Participatory Action Research: PAR)*. PAR is een paraplu-begrip voor langdurig onderzoek dat van binnenuit met en door inwoners wordt uitgevoerd. PAR kan op allerlei manieren worden vormgegeven, maar heeft een aantal algemene kenmerken. In de kern dient PAR om met de mensen om wie het gaat vanuit het lopende onderzoek actief bij te dragen aan gewenste veranderingen – in dit geval gaat het om het inhoudelijk en procesmatig betrekken van inwoners bij de planvorming van de wijkvernieuwing in Noorderpark. Het doel hiervan is praktische oplossingen uit te werken voor problemen die van binnenuit leven en zo bij te dragen aan individueel welzijn en de leefbaarheid van de leefomgeving (19). Aan de basis van PAR ligt dat betrokkenen zeggenschap hebben over hoe het onderzoek verloopt, zowel op inhoud als op de te hanteren methodes. Dit gebeurt met open vizier en met voldoende flexibiliteit om de onderzoeksopzet waar nodig telkens weer bij te stellen, zodat vragen en doelstellingen vanuit de verschillende betrokken inwoners en partijen op basis van voortschrijdend inzicht kunnen worden ingepast (20). Zo komen met PAR actie, reflectie, theorie en praktijk van verschillende betrokkenen bij elkaar. Op deze manier wordt gezamenlijk geleerd van uiteenlopende probleem- en oplossingsbelevingen vanuit verschillende persoonlijke situaties, achtergronden en logica's. Het onderzoek krijgt op deze wijze een emanciperend effect en draagt bij aan het zelf- en omgevingsbewustzijn van alle deelnemers, zowel inwoners als professionals.

Uitgangspunt bij het proces in Noorderpark is dat door de actieve betrokkenheid van een zo divers mogelijk groep inwoners en de daaropvolgende gezamenlijke workshops met de gemeente en andere betrokken partijen (zoals woningcorporaties Lefier en Groninger Huis en Kwartier Zorg & Welzijn) de planvorming beter gaat aansluiten bij de belevingen, sociaal-ruimtelijke kennis, kennisvorming en -gebruik van inwoners (21). Het gaat om het ontsluiten van rijke en relevante data van binnenuit waarop gezamenlijk oplossingsgericht wordt voortgebouwd.

In dit onderzoek is van buiten naar binnen gewerkt. Voor het verkrijgen van een eerste beeldvorming over de wijk is begonnen met twaalf verkennende gesprekken en interviews met professionals die werkzaam zijn in organisaties die actief zijn in de wijk (gemeente, wijkagent, woningcorporaties Lefier en Groninger Huis, Sociaal team, Kwartier Zorg en Welzijn, basisschool Het Galjoen). Daarna zijn er vier verkennende interviews uitgevoerd met door de gemeente en de woningcorporaties aangedragen inwoners. Aan iedereen is gevraagd of ze andere mogelijke deelnemers kenden en hen wilden vragen om mee te doen aan het onderzoek (sneeuwbalmethode). Het voordeel hiervan was dat de eerdere deelnemer zelf kon uitleggen waarover het ging en hoe het werkte. Dit zorgde ervoor dat er ook onder de wat terughoudendere inwoners sneller vertrouwen en bereidheid ontstond om met de onderzoeker te spreken en de wijk in te gaan. De onderzoeker is bij elf inwoners thuis geweest.

Tabel 1 geeft een overzicht met algemene informatie over de inwoners van Noorderpark (24). Opvallend in vergelijking met de cijfers voor Groningen en Nederland zijn onder andere het hoge aantal alleenstaanden (52%) en bewoners met een migratieachtergrond (25%), het lage gemiddelde inkomen en het relatief hoge aandeel van inwoners met schuldenproblematiek op gemeenteniveau (17%).

Bij de benadering van potentiële deelnemers door inwoners vanuit de sneeuwbalmethode is gevraagd zoveel mogelijk rekening te houden met diversiteitsaspecten om zoveel mogelijk verschillende inzichten en argumenten op te halen¹. Er is hier gelet op onder andere geslacht, migratieachtergrond,

¹ Bij representativiteit ligt het accent meer op vertegenwoordiging van specifieke belangen

beroep, deel van de wijk waar iemand woont, leeftijd, gezinssamenstelling en werk-inkomenssituatie. Tabel 2 geeft een aantal diversiteitskenmerken weer van de deelnemers.

Tabel 1 Inwoners Noorderpark naar huishoudstructuur, leeftijd, bruto jaarinkomen, migratieachtergrond en schuldenproblematiek in 2021 (24)

Overzicht inwoners Noorderpark		
Aantal inwoners		ca. 3400
Aantal adressen		1636
Huishoudingssamenstelling		
	<i>Alleenstaand</i>	52%
	<i>Meer persoons zonder kinderen</i>	24%
	<i>Meer persoons met kinderen</i>	24%
Leeftijd		
	<i>0-15</i>	15%
	<i>15-24</i>	10%
	<i>25-44</i>	28%
	<i>45-64</i>	24%
	<i>65+</i>	23%
Gemiddeld bruto jaarinkomen		
	<i>Noorderpark</i>	19.200
	<i>Gemeente Midden-Groningen</i>	22.600
	<i>Nederland</i>	26.000
Migratieachtergrond		
	<i>Noorderpark</i>	25%
	<i>Gemeente Midden-Groningen</i>	15%
Schuldenproblematiek		
	<i>Inwoneraantal</i>	330
	<i>Aandeel binnen gemeente</i>	17%

Uit tabel 2 blijkt dat er, voor wat betreft de inwoners waarmee tijdens de wijkwandelingen gesproken is, een redelijke spreiding is op de meest kenmerken, hoewel er geen jongeren (bij benadering ca. 20% van de inwoners)² en slechts één inwoner met een migratieachtergrond (een groep die bovengemiddeld voorkomt in de wijk - 25% - zie Tabel 1) hebben meegewandeld. Drie jongeren waren aanvankelijk bereid mee te wandelen, maar hebben zich uiteindelijk uit drempelvrees onafhankelijk van elkaar afgemeld³. Ook de gevraagde mensen met een migratieachtergrond reageerden afwijzend. In dit stadium van het onderzoek is vanwege de gevoeligheid en het nog op te bouwen vertrouwen niet doorgevraagd of deelnemers zich in een sociaaleconomische kwetsbare positie bevinden. De inschatting is dat dit voor een klein aantal deelnemers het geval is, maar lijkt vanwege de verschillende ervarings- en beroepsachtergronden voor de meeste deelnemers niet waarschijnlijk.⁴

² Leeftijdsindeling van 0-15 jaar betreft 15% en van 15-24 jaar 10%

³ Er zal samen met de betrokken partijen verder gekeken worden hoe de leefbaarheid van jongeren kan worden verbeterd en welke rol zij hierbij zelf al dan niet kunnen en willen spelen

⁴ In *Tabel 2* zijn niet de ervarings- en beroepsachtergronden van de deelnemers opgenomen om hun anonimiteit te beschermen

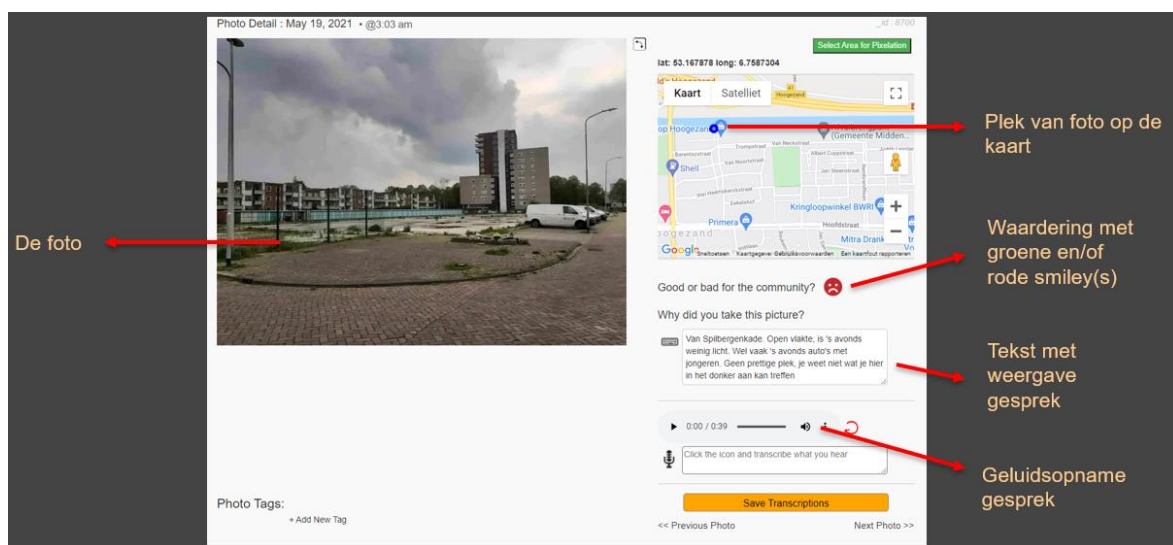
Verder heeft de gemeente in september 2021 op verschillende plekken in de wijk vier keer een koffiekar georganiseerd om het gesprek met inwoners over de wijkvernieuwing te openen. De onderzoeker heeft hieraan actief deelgenomen, onder andere tijdens de door vrijwilligers uit de wijk georganiseerde Burendag. Ook via die route heeft een aantal deelnemers zich aangemeld als deelnemer voor de wijkwandelingen. Tijdens de koffiekarren zijn veel eerste concrete ideeën voor verbetering van de leefbaarheid naar voren gebracht, ook door jongeren.

Tabel 2. Diversiteit deelnemers wijkwandelingen

Diversiteit deelnemers wijkwandelingen		
Aantal deelnemers		16
Geslacht		
	<i>Vrouw</i>	9
	<i>Man</i>	7
Huishoudingssamenstelling		
	<i>Alleenstaand</i>	7
	<i>Twee persoons</i>	5
	<i>> Twee persoons</i>	4
Leeftijd		
	<i>0-19</i>	-
	<i>20-34</i>	5
	<i>35-64</i>	7
	<i>65+</i>	4
Opleiding		
	<i>Basisschool</i>	2
	<i>Lager Beroeps Onderwijs</i>	2
	<i>Middelbaar Beroeps Onderwijs</i>	7
	<i>Hoger Beroeps Onderwijs /Universitair</i>	4
	<i>Onbekend</i>	1
Woonduur		
	<i>0-2 jaar</i>	1
	<i>2-10 jaar</i>	7
	<i>Langer</i>	8
Woonsituatie		
	<i>Koopwoning</i>	8
	<i>Huurwoning</i>	8
Migratieachtergrond		1
Werk-inkomen		
	<i>Bijstand/arbeidsongeschikt/werkzaam zonder loon</i>	3
	<i>Werkzaam met loon</i>	9
	<i>Gepensioneerd</i>	4

In totaal hebben er van het voorjaar tot en met het najaar van 2021 16 wijkwandelingen plaatsgevonden waarbij één of twee inwoners samen met de onderzoeker de wijk in gingen. De onderzoeker heeft door de wijkwandelingen, interviews en koffiekarren in totaal rond de 50 inwoners gesproken. De wijkwandelingen zijn gemaakt met de 'Our Voice Discovery tool', een mobiele telefoon

app⁵ waarmee inwoners foto's kunnen maken van hun leefomgeving en daarbij tekst en uitleg kunnen geven van wat zij al dan niet waarderen (zie *Figuur 2*). Hierbij bestond ook de mogelijkheid argumenten en ideeën voor verbeteringen aan te geven. De uitkomsten kunnen vervolgens bij de betrokken lokale instanties onder de aandacht worden gebracht. De deelnemers bepaalden de route en de fotomomenten van deze wandelingen volledig zelf. Voorafgaand aan de wandelingen is een aantal spelregels uitgelegd. Zo was het niet bedoeling om persoonlijke en naar individuen herleidbare beelden te fotograferen. De foto's mochten verder alles vastleggen wat te maken had met de fysieke en sociale leefbaarheid van de wijk. De onderzoeker heeft de deelnemers in alle vrijheid en openheid laten reageren op wat ze zagen en wat ze ook maar kwijt wilden. Met de garantie daarbij dat waar bepaalde informatie toch voor henzelf of anderen te persoonlijk zou worden, de onderzoeker dit niet naar buiten zou brengen. Bij het doorvragen was spontaniteit het uitgangspunt, niet het strak volgen van een vragenschema. Op deze manier zijn er niet alleen beelden en argumenten opgehaald, maar ook de eerste wensen en ideeën voor verbetering.

Figuur 2. Fotowandelingen met Our Voice Discovery Tool mobiele telefoon App

Anders dan bij reguliere interviews bleek het voordeel van deze aanpak dat er direct op allerlei plekken zelf met inwoners gekeken en gesproken werd over wat er te zien was en aan de hand was. Ook kwam het voor dat de deelnemer en de onderzoeker spontaan in gesprek raakten met andere inwoners op straat waardoor ook die gesprekken en ideeën meegenomen konden worden in de fotorapportage. Door mee te gaan kon de onderzoeker al wandelend op een informele manier met een open vizier doorvragen op wat er zoal werd gezegd. Dit alles werkte ontwapenend, deelnemers hadden er plezier in en voelden zich op een ontspannen manier gehoord en gezien. Deelnemers gaven achteraf ook bijna unaniem aan dat ze graag verder wilden meedoen in mogelijk toekomstige workshops met de gemeente. Een aantal gaf ook aan dat ze door de wandelingen anders en bewuster naar de wijk zijn gaan kijken en er meer over na gingen denken wat goed was en wat volgens hen beter kon. Ook bleek het een methode die appelleert aan latent bewustzijn: men gaf soms vooraf aan niet zo veel over de wijk te weten, maar tijdens de wandelingen en gesprekken kwamen er vervolgens door gewoon rond te kijken verrassende ideeën en inzichten aan het oppervlak.

⁵ Ontwikkeld door Stanford University: <https://med.stanford.edu/ourvoice/the-our-voice-model-page-2.html>

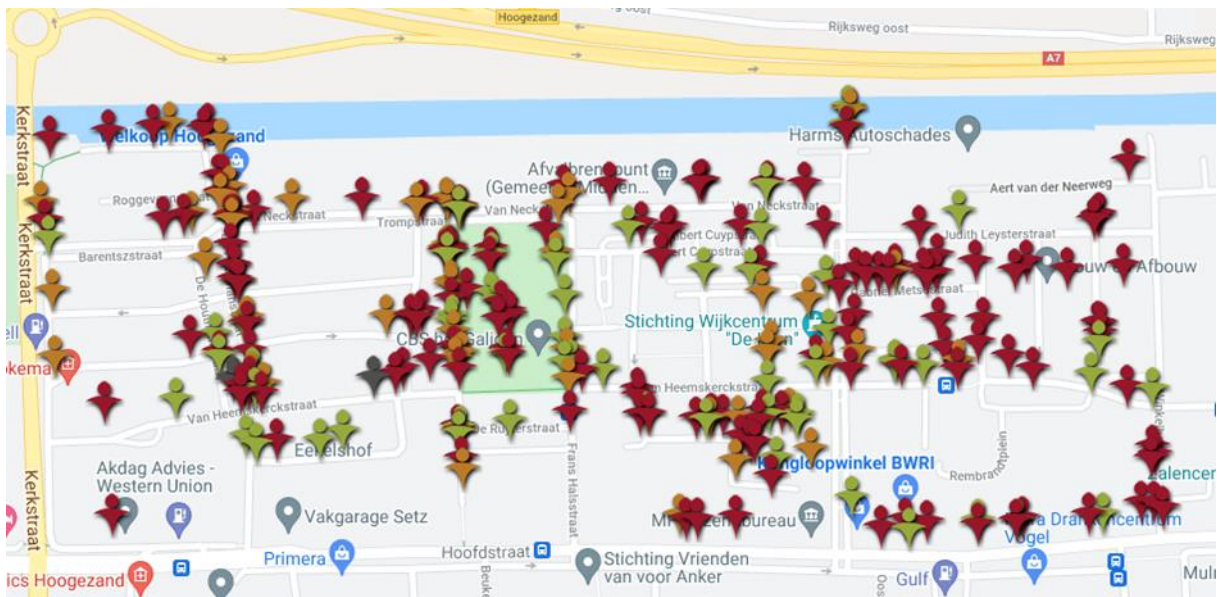
Hoewel iedere wijkwandeling uniek was, bleek dat er na 16 wandelingen een redelijk saturatieniveau was ontstaan. Dit houdt in dat bepaalde thema's en plekken herhaaldelijk in de fotoverslagen terugkwamen en er op thema's en gebieden geen echt nieuwe informatie meer naar voren kwam. Daarom is besloten het in deze fase eerst bij deze dataverzameling te houden, bestaande uit 266 foto's met bijbehorende informatie. De insteek is om begin 2022, mede op basis van een deel van deze data, een eerste workshop te organiseren met inwoners (aangemeld vanuit wijkwandelingen, koffiekarren en als reactie op de oproep in wijkkrant van de gemeente) en de betrokken instanties over de inrichtingsmogelijkheden van het groen in de wijk. De overige foto's dienen als gespreksstartpunt bij vervolgworkshops over specifieke thema's en deelgebieden en als inventarisatie voor alle betrokkenen om een beter beeld te krijgen wat er zoal leeft in de wijk en waar verbetering nodig is. Ook kan in een later stadium besloten worden opnieuw met inwoners fotowandelingen uit te voeren, bijvoorbeeld meer ingezoomd op specifieke thema's of deelgebieden.

Ethische aspecten, gevoeligheid

Dit onderzoek gaat over mensen en hoe zij hun leefomgeving waarderen, dus ook over welke waarde inwoners hechten aan hoe mensen om hun heen leven. Een deel van de wijkbewoners zit in een sociaaleconomisch kwetsbare positie. Dit alles maakt dat dit onderzoek sociaal en individueel gevoelig kan zijn. Het onderzoek is daarom zorgvuldig opgebouwd en ter goedkeuring voorgelegd aan de ethische commissie van de Hanzehogeschool Groningen. Zo staat voorop dat deelnemers en inwoners van de wijk geen schade ondervinden door dit onderzoek. Deelnemers hebben een *Informed consent* formulier getekend waarin hun eigen rechten en de plichten van de onderzoeker zijn vastgelegd. In principe is de anonimiteit van deelnemende inwoners gewaarborgd, tenzij zij zelf later beslissen om mee te doen aan de co-creatieve sessies met de professionals. Ook daarbij zal men bescherming krijgen: voorwaarde zal zijn dat er onderling wordt afgesproken dat niemand over de inbreng en het optreden van individuele deelnemers naar buiten treedt. Waar nodig of gewenst zal de opzet van het onderzoek worden aangepast om schade te voorkomen. Het afgelegde onderzoekstraject is navolgbaar vastgelegd. De onderzoeksgegevens zijn bovendien conform het DMP opgeslagen in een beveiligde onderzoeksdatabase.

4. Door inwoners ervaren leefbaarheid van Noorderpark

In dit hoofdstuk staan de resultaten van de wijkwandelingen (zie *Figuur 3*) centraal, soms aangevuld met inzichten die zijn opgedaan tijdens de gesprekken, interviews en koffiekarren.

Figuur 3. Kaart van de wijk Noorderpark met waardering van inwoners van gefotografeerde plekken. Groen = positief, rood = negatief, oranje = zowel positief als negatief

In het eerste deel van dit hoofdstuk (4.1) komen de verschillende thema's aan bod die naar voren kwamen. Het gaat hierbij om:

- Tevredenheid over het wonen in de wijk
- Voorzieningen in de wijk
- Spelen in de wijk
- Groen in de wijk
- Verzorgde wijk
- Verkeer in de wijk
- Ontmoeten, wandelen, bewegen en levendigheid
- Overlast en (gevoelens van) onveiligheid

Zoals in hoofdstuk 2 al is uitgelegd, denken inwoners niet (alleen) in thema's, maar ervaren zij hun leefomgeving meer als een geheel. In het tweede deel van dit hoofdstuk (4.2) volgt een beschrijving van de uitkomsten van bepaalde gebieden waar tijdens de wijkwandelingen veel aandacht naar uitging en waar ook meerdere thema's door elkaar spelen. Het gaat hierbij om:

- Hoofdstraat
- Rembrandtplein/De Kern
- Winschoterdiepkade/bedrijventerrein/Van Neckstraat
- Noorderpark/Basisschool het Galjoen
- Speelveldjes Houtmanstraat

4.1 Thema's in de wijk

4.1.1 Tevredenheid over het wonen in de wijk

Over het algemeen gaven mensen aan tevreden te zijn over het wonen in Noorderpark. Men vindt het er rustig en betaalbaar wonen, kindvriendelijk en voelt zich er thuis. Het gaat hierbij vaak vooral om de directe omgeving, maar voor oudere mensen die er al lange tijd wonen ook om de wijk. Ook vindt men over het algemeen de mensen toegankelijk wat zich bijvoorbeeld uit in dat inwoners elkaar groeten.

'Het is hier zeer kinderrijk, leuk om te spelen en er is veel groen. Men groet, je hebt veel aan elkaar en is bereidheid om mee te helpen. Er is veel binding onder elkaar vanuit de kinderen.'... 'Ik voel me hier thuis en het is een wijk met een hart: het Noorderpark.'... 'Betaalbaar en rustig.'... 'Buren in mijn straat kijken naar elkaar om, Noaberhulp. Het is een rustige plek.'

In sommige gevallen gaven mensen aan weg te willen, vanwege bijvoorbeeld de behoefte aan een groter huis of tuin of de wens om te wonen in een minder volkse buurt. Ook kwam naar voren dat men niet altijd blij was met het beleid van de woningcorporaties, onder andere door plaatsing van veel (oudere) mensen van buitenaf en overlast veroorzakende mensen met psychische of drugsproblemen die tussen gezinnen met kinderen of ouderen wonen.

'Er zijn te veel bejaardenflats in de wijk, zeker vijf. Daardoor wonen hier nu relatief veel bejaarden en alleenstaanden. Noorderpark is een volkswijk. Maar er wordt zonder daar inwoners in te kennen veel van buiten gedumpt in de wijk. Zo ook een nieuwe school voor niet wijkkinderen en Tiny houses: deze horen niet in de wijk.'

4.1.2 Voorzieningen in de wijk

Op de Welkoopwinkel (Van Neckstraat), de zaterdagmarkt (Hoofdstraat) en centrum De Kern (Rembrandtlaan) na zijn er nauwelijks voorzieningen in en nabij de wijk. Een veel gehoord geluid is dat men vooral de supermarkt, maar ook andere verdwenen winkels in de Hoofdstraat echt mist. Het gemis is groot omdat deze 'buurtsuper' meerdere functies tegelijk had die belangrijk waren voor inwoners: een reden om dagelijks even voor een loopje de deur uit te gaan (*fysieke bewegingsfunctie*), ontmoeting en een praatje (*sociale functie*) en het dichtbij kunnen doen van boodschappen (*praktische functie*). De buurtsuper hield voor ouderen bovendien ook in dat ze een hogere mate van autonomie hadden doordat zij gebruik konden maken van deze functies.

Nu zijn ze aangewezen op vervoer van buren, familie of een taxi. Zonder deze supermarkt komen ouderen een stuk minder vaak de deur uit. Hierdoor is voor velen de leefbaarheid van de wijk er flink op achteruit gegaan (zie ook pag. 36).

‘Dit geldt voor alle leeftijden, maar is ook zeker een probleem voor ouderen: ze missen een dagelijkse aanleiding om zelf naar buiten te gaan en een loopje te doen en daarmee ook de mogelijkheid om anderen te ontmoeten. Nu moeten ze nu helemaal naar Sappemeer of Martenshoek voor hun boodschappen. Hiervoor hebben ze vaak vervoer van anderen nodig: een taxi, van buren of hun kinderen. Ze missen daardoor niet alleen beweging, maar het ze verliezen ook hun onafhankelijkheid.’

Ook mist men een wijkgericht ontmoetingscentrum. De activiteiten in wijkcentrum De Kern zijn niet specifiek gericht op de wijk en veel inwoners komen er daarom niet of nauwelijks (zie ook pag. 38).

4.1.3 Spelen in de wijk

In de wijk zijn meerdere, vooral wat kleinere speelplekken. Inwoners geven aan dat er op speelgebied veel verbeterd kan worden, maar ook is er tevredenheid. Om te beginnen is er aan de westkant aan de Eekelshof een klein speeltuintje met vooral speeltoestellen voor jongere kinderen. Deze is op initiatief van buurtbewoners in samenspraak met de gemeente opgezet en heeft ook een sociale ontmoetingsfunctie voor de buurtbewoners (bijvoorbeeld locatie voor buurtbarbecue en burendag). Verder zijn er in dit deel van de wijk drie ruimere speelveldjes aan de Houtmanstraat (zie ook pag. 49). Centraal is er een grotere speelgelegenheid in het Noorderpark en zijn er publiek toegankelijke speeltoestellen op het schoolplein van basisschool Het Galjoen (zie ook pag. 48). In het oostelijk deel van de wijk zijn twee kleinere speelplekken, waarvan één tussen de Jan Steenstraat en Albert Cuyppstraat en de andere in de Gabriel Metsustraat. Men is ambivalent over de speelplek tussen de Jan Steenstraat en Albert Cuyppstraat.

Aan de ene kant biedt het een veilige en intieme plek voor kinderen waar ouders elkaar ook kunnen ontmoeten. Aan de andere kant vindt men de aanleg niet logisch met veel steen, hoge muurtjes en hoogteverschillen. Dat kan beter.

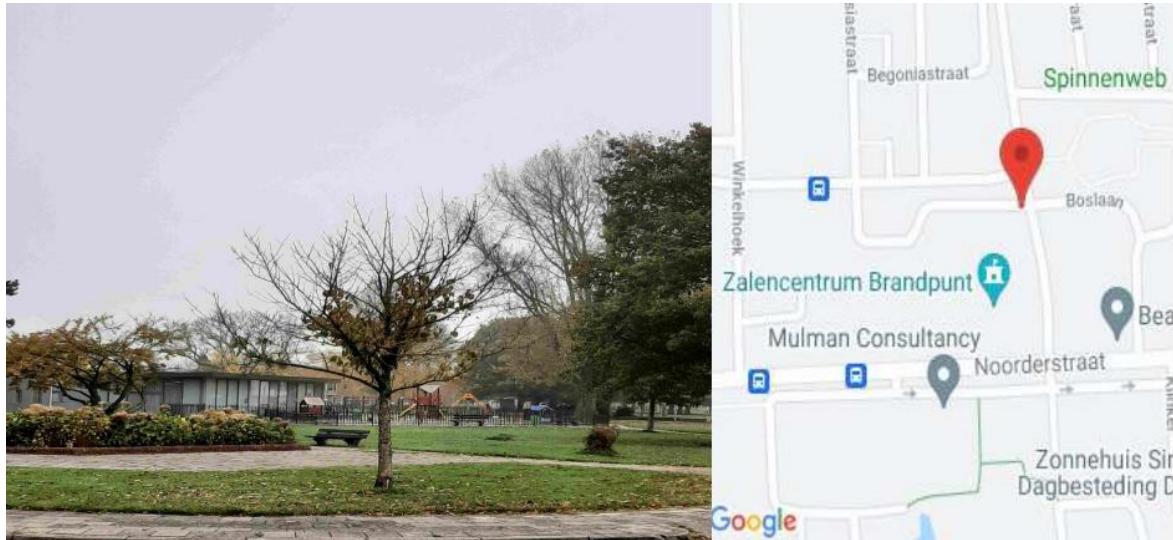
'De speeltuintjes op het binnenplein zijn intiemer dan in de rest van de wijk. Vooral voor bewoners er direct om heen, veilig gevoel om de kinderen daar te laten spelen, er is ook geen doorgaande weg. Zo krijg je ook makkelijk contact met de buren.'... 'Kan veel mooier, er is veel ruimte, het is zo somber nu.'... 'Rare speelgelegenheid, met al die kleine speeltoestellen. Zie die hoge betonnen muurtjes waar je als kind af kunt vallen. Deze ruimte kan veel mooier en slimmer. Groene veldjes lopen tot bijna een meter hoogte, hier valt niet te voetballen. Dit is niet logisch en onaantrekkelijk. Ook onveilig.'

Veel minder tevreden is men over de speelplek in de Gabriel Metsustraat door de aanwezigheid van een paar kleine onaantrekkelijke speeltoestellen, die bovendien staan op een slecht onderhouden veldje.

'Gabriel Metsstraat. Hele slechte onzinnige speeltuin. Speeltoestellen zijn klein en stellen niks voor. Trieste bedoeling. Overal brandnetels rondom. Hier gaat niemand graag spelen.'... 'Hier wonen en spelen veel kindertjes. Er kan veel meer met dit speelveldje. Voetbalkooi, basketbalveldje?'

Verder kan er volgens inwoners ook leuk en veilig in het Margrietpark gespeeld worden bij wijkcentrum 't Spinnenweb. Dit is voor een groot deel van de kinderen van Noorderpark wel ver lopen of fietsen. Zeker jongere kinderen kunnen hier niet zonder begeleiding naar toe.

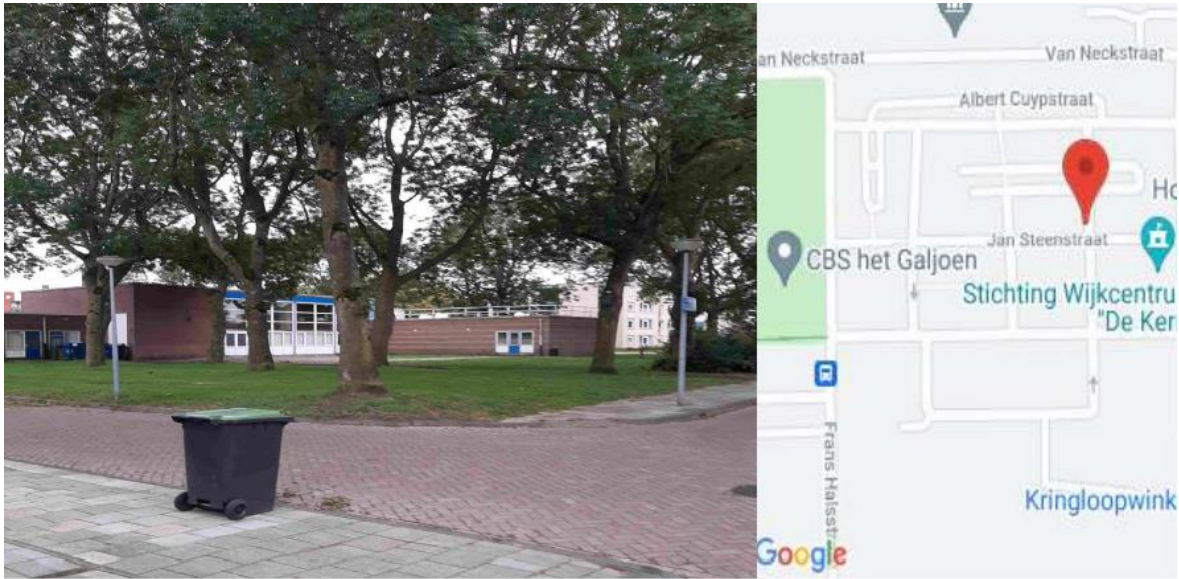

'Levendig, mooi, aantrekkelijk.'

Er leven allerlei ideeën en wensen om het spelen in de wijk te verbeteren. Voor het Noorderpark en de speelveldjes aan de Houtmanstraat is dit apart beschreven (zie pag. 43 en 49.) Het terrein van de nieuwe school in aanbouw De Lichtbron biedt bijvoorbeeld buitenschoolse kansen om meer te doen voor kinderen en jongeren.

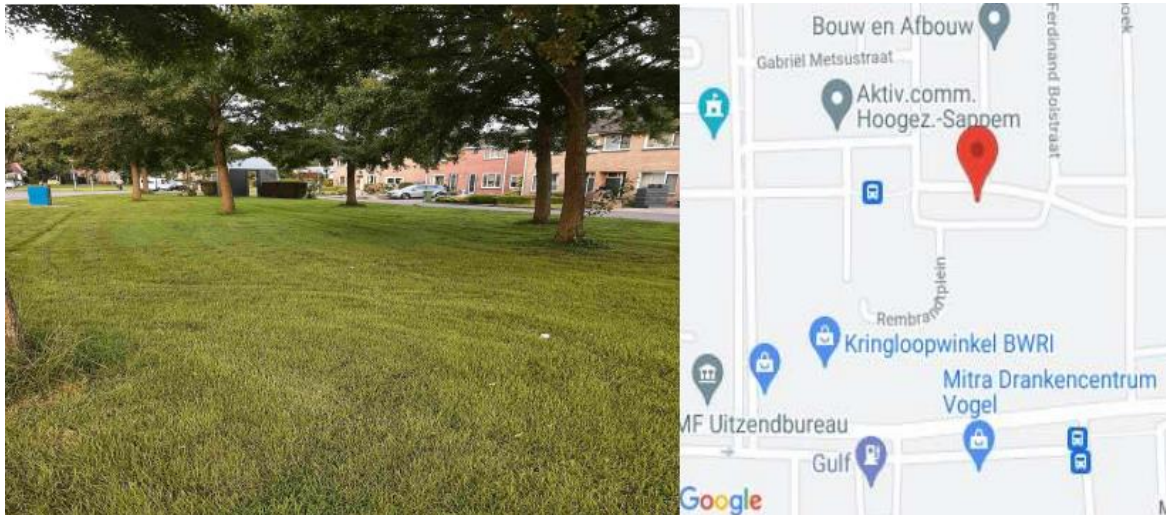
'Het schoolplein wordt openbaar terrein met speeltoestellen. Dit is een mooie plek om jeugd belangrijk te maken. Daar kun je budget voor reserveren om leuke dingen te organiseren. En als er overlast is trek je het budget weer in om zo jeugd in toom te kunnen houden.'

Hetzelfde geldt voor het braakliggende terrein bij de Keyserstraat en voor het onbenutte groene terrein en plein achter het centrum De Kern.

'Aan de achterkant van De Kern kan veel meer. Er is weinig te doen, ook niet voor jeugd. Leuk als er koffie kan worden gedronken terwijl de kindertjes spelen, dat het laagdrempelig wordt om naar toe te gaan.'

Een ander idee is om in te zetten op een paar goede en grotere speelplekken en de kleinere, kwalitatief minderwaardige speeltuintjes op te heffen. Inwoners geven aan dat er veel kinderen in het oostelijk deel van de wijk wonen zonder tuintjes. Juist voor de kinderen uit dat deel van de wijk zou betere speelgelegenheid moeten worden gecreëerd waar ze ook zelfstandig naar toe kunnen gaan. Inwoners zien genoeg mogelijkheden in allerlei lege veldjes met onbenut groen.

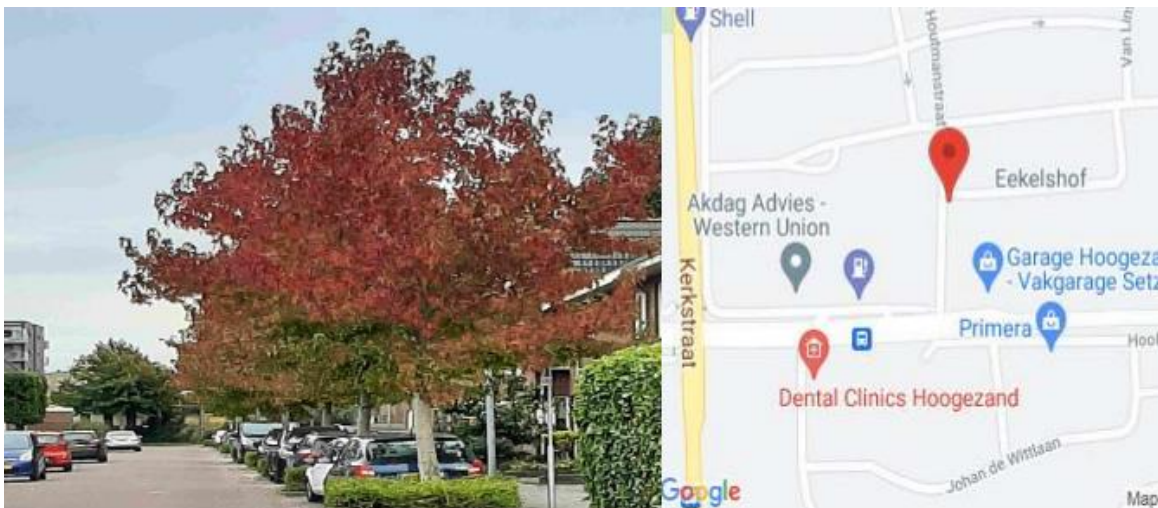
Bartholomeus Van der Helstraat.

Judith Leysterstraat/Ferdinand Bolstraat

4.1.4 Groen in de wijk

Noorderpark is een wijk met veel groen: veel bomen, verspreide gras- en speelvelden en het centraal gelegen park zelf. Inwoners hechten hier veel waarde aan.

'Eekelshof. Prachtige herfstkleuren!'

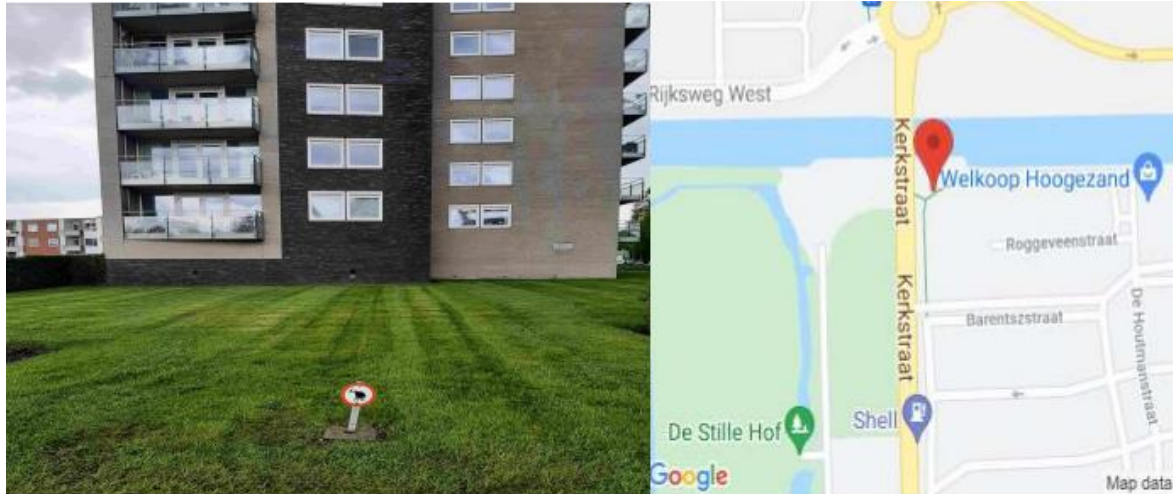
'Wijk heeft veel groen. Top!'

'Hier zijn veel eekhoorns en vogels, prachtig!'... 'Albert Cuypstraat. Mooi stuk, vriendelijk groen in de zomer, veel vogeltjes.'... 'Van Heemskerckstraat. Prachtige bomen, groen. Daar mag veel meer van in de wijk.'

Ze ervaren de vele groene veldjes die de wijk kent echter veelal wel als saai en kaal. Het gaat hierbij onder andere om veldjes aan weerszijden van de Ferdinand Bolstraat en de hoeken met de Judith Leysterstraat, een veld aan de Meindert Hobbemastraat, het langgerekte gazon aan de Bartholomeus Van der Helstraat, het braakliggend terrein bij de Keyserstraat en de gazons bij Internos en de hoge flat aan de ingang van de Kerkstraat. Dit soort veldjes bieden allerlei kansen, maar worden nu niet benut. Er zijn ideeën geopperd voor meer en betere speelgelegenheden, meer gezellig en natuurlijk groen, speciale hondenspeelveldjes voor de vele honden in de wijk en meer onderling verbonden gezellige en natuurlijke wandelpaden.

'Ferdinand Bolstraat, oost- en westzijde en Meindert Hobbemastraat. Ruime velden, staan heggen en hekken omheen en bord met verboden toegang. Ontoegankelijk en daardoor overbodig groen met onduidelijke functie. Ook saai. Hier kan veel meer mee. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden in de wijk.'

'Flat begin Kerkstraat (bij Van Spilbergenkade). Deze tuin kan toch veel gezelliger, veel leuker. Het is nu maar een saai stuk kaal groen met als enige een hondenpoepbordje in het midden.'

4.1.5 Verzorgde wijk

Tijdens de wandelingen bleek dat inwoners veel waardering hebben voor een goed verzorgde omgeving.

'Van Heemskerckstraat. Dit is een leuk stuk van de wijk. Veel bomen, groen, huizen niet te dicht op elkaar en het ziet er netjes uit.'

Tegelijk is er veel ergernis over de vele plekken waar het er minder verzorgd en zelfs verwaarloosd uit ziet. Er zijn veel foto's gemaakt van onkruid en slecht groenonderhoud door de hele wijk, zoals op en langs trottoirs en straten en rondom de vijver aan het Rembrandtplein.

'Het groenonderhoud door BWRI is slecht. Je ziet hier dat de stoep keurig is schoongemaakt, maar de parkeerplek niet. Als je uit de auto stapt sta je tot je enkels in de brandnetels.' ... 'Onkruid, rommelig en slecht groenonderhoud door de hele wijk.'

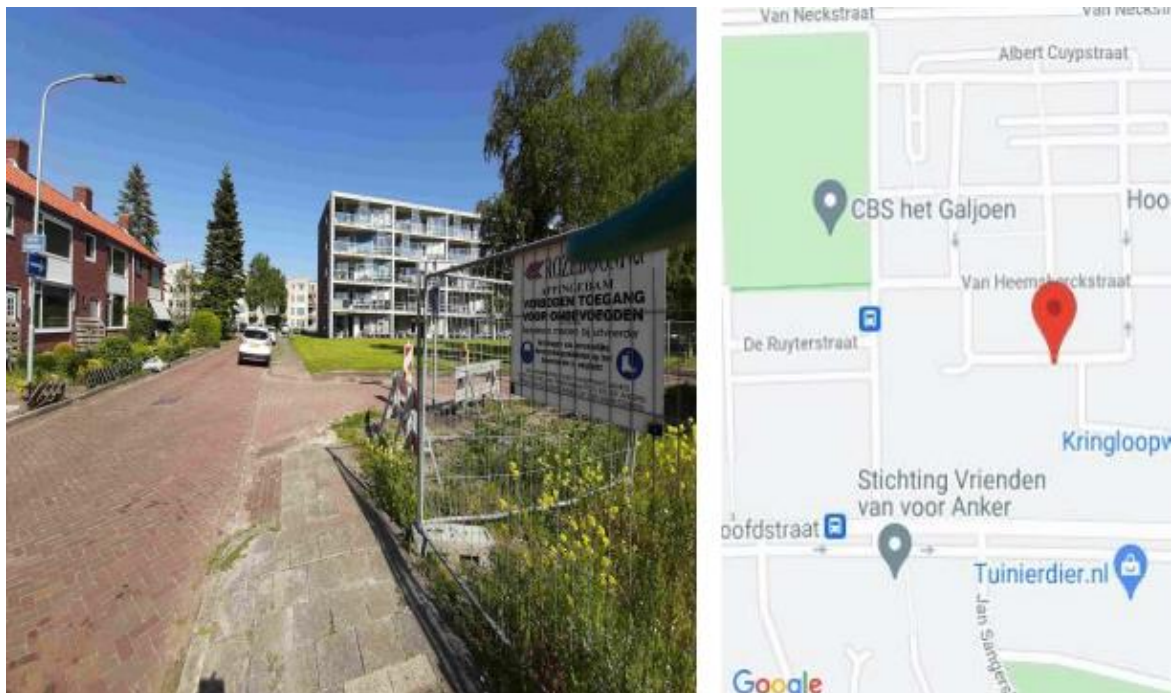
'Rembrandtplein. Strafbankje, met brandnetels door het bankje gegroeid. Vijver ligt vol troep en raakt steeds meer overwoekerd.'

Verder maakt men zich zorgen over de slechte staat van onderhoud van bomen in de wijk, zoals aan de Rembrandtlaan, Houtmanstraat, Barentszstraat en in het Noorderpark.

'Rembrandtlaan. Valt vooral zomers op dat er veel ongezonde bomen zijn in de wijk.'

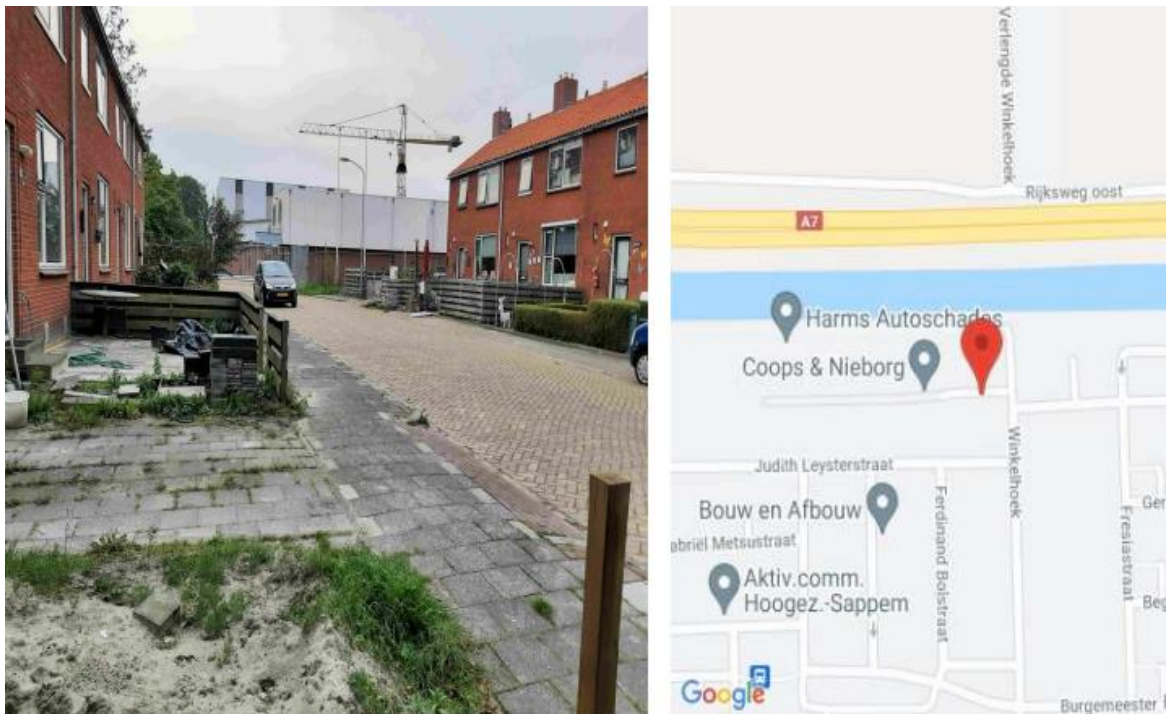
Ook zijn verzakte trottoirs en wegen vaak genoemd, zoals in de Jacob van Ruysdaelstraat.

Daarnaast vindt men de slechte staat van onderhoud waarin bepaalde huizen en tuintjes verkeren niet fijn en onplezierig om daar tussen te wonen omdat deze de leefbaarheid van hun woonomgeving aantast. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de Van Noortstraat, Barentszstraat, Tasmanstraat, Van Linschotenstraat, Paulus Potterstraat, Ferdinand Bolstraat en Aert Van der Neerweg.

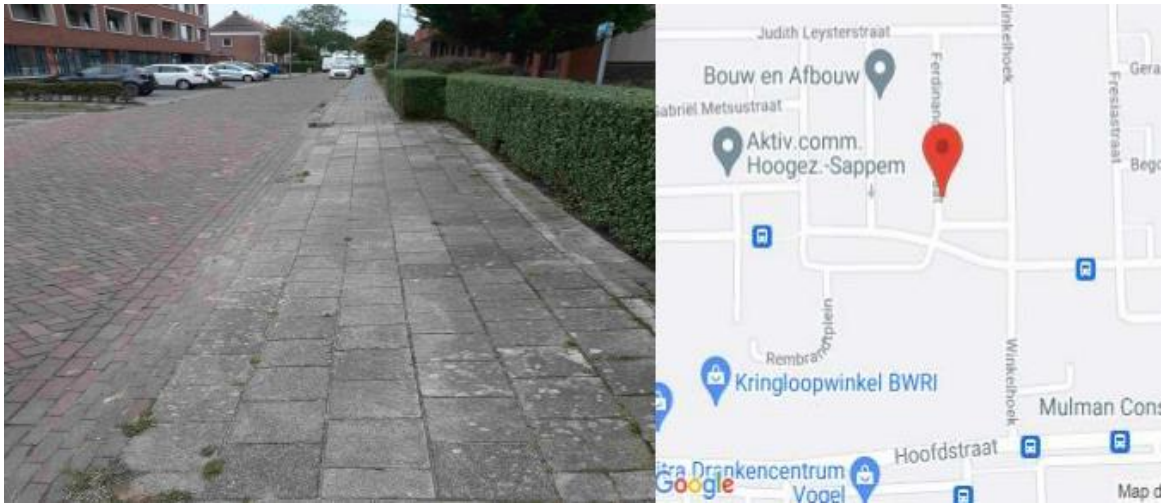

'Tasmanstraat. Het ziet er slordig en onverzorgd uit. Iedereen bouwt maar een hekje, de één is hoog, de andere laag... De huizen staan te dicht op elkaar... Het is niet goed.' ... 'Tasmanstraat. Woningen zijn niet meer van deze tijd. Niet goed onderhouden. Jammer. Hier nieuwe huizen voor gezinnen nodig.'

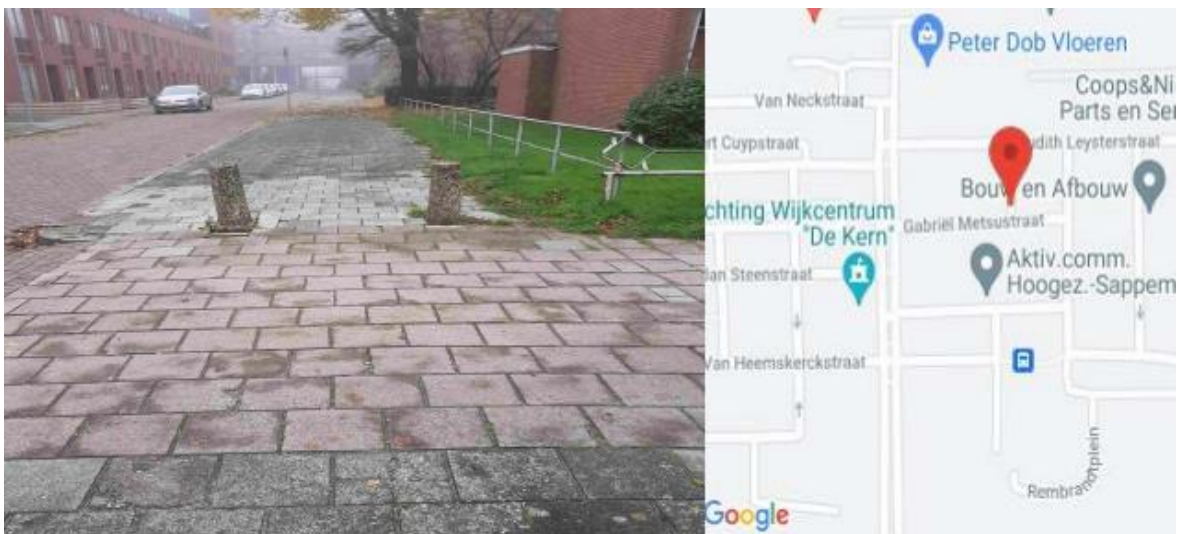

'Aert Van der Neerweg. Rommelige voortuinen, veel oude troep rondom de huizen. Onverzorgd en onaantrekkelijk.'

Ook zijn er nog allerlei andere plekken die men onaantrekkelijk en onlogisch ingericht vindt, zoals in de Ferdinand Bolstraat en de Gabriel Metsustraat.

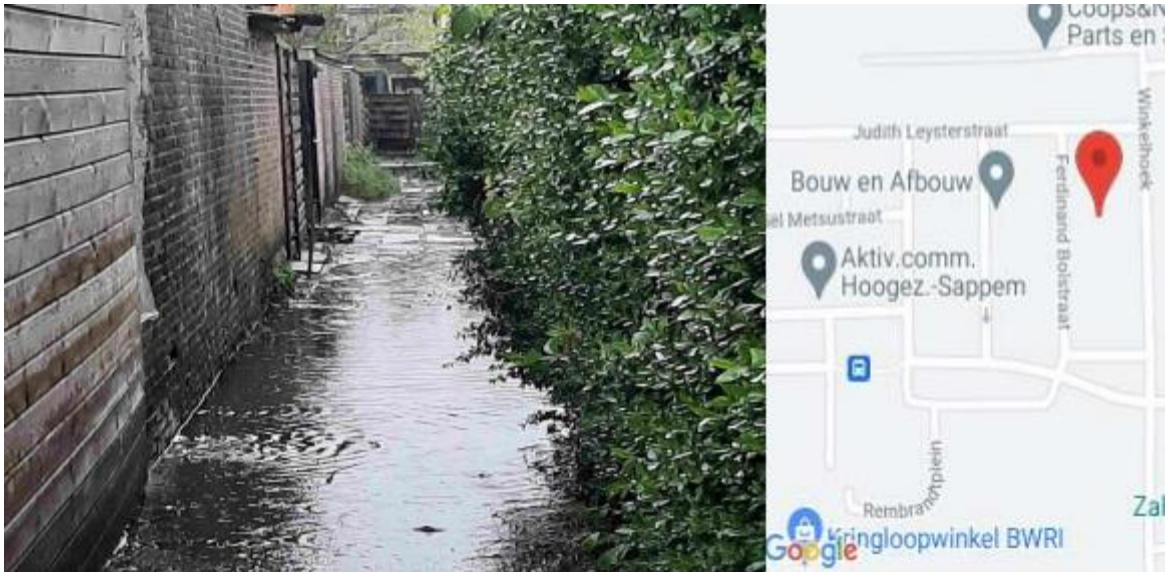

‘Hier stonden eerst garageboxen, deze zijn weggehaald. Men plant vervolgens een heg, maar laat de oprit naar de niet meer bestaande garageboxen zomaar zitten. Rommelig en zo jammer. Waarom niet als trottoir laten aansluiten op het geheel? Zo is er zo veel in deze wijk. Het kan veel netter en rustiger.’

‘Gabriel Metsustraat. Paaltjes staan vlak voor hofje midden op de stoep. Ze staan in de weg. Busjes en auto’s met aanhangers kunnen hierdoor de draai niet krijgen het hofje in.’ ... ‘Onnodig brede stoep in een smalle straat. Als hier auto’s geparkeerd staan- wat vaak zo is- is het moeilijk het hofje uitrijden.’

En zijn meerdere brandgangen na zware regenval nauwelijks tot niet toegankelijk door de slechte waterafvoer.

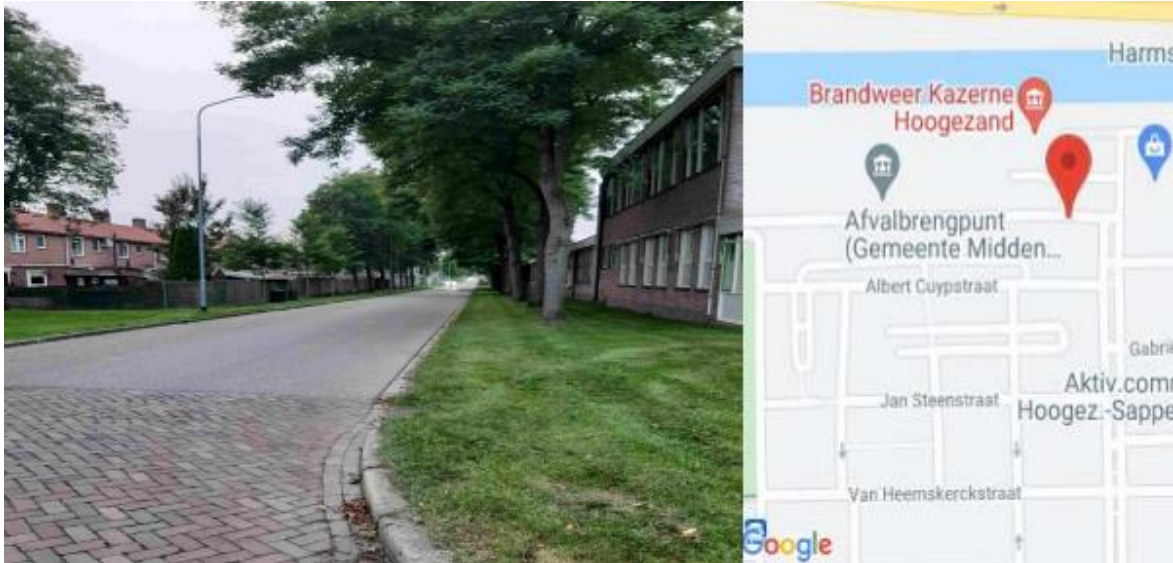

Bovendien is de overall aanwezig poep van de vele honden een groot probleem in de hele wijk, maar met name op speelplekken in het Noorderpark en de speelveldjes aan de Houtmanstraat. Ook ligt er veel zwerfvuil en zou men net als in andere delen van Hoogezand meer prullenbakken willen zien, verspreid door de hele wijk.

Tenslotte ervaren inwoners de vervallen leegstaande panden aan de Hoofdstraat als een aantasting van hun leefomgeving (zie ook pag. 36).

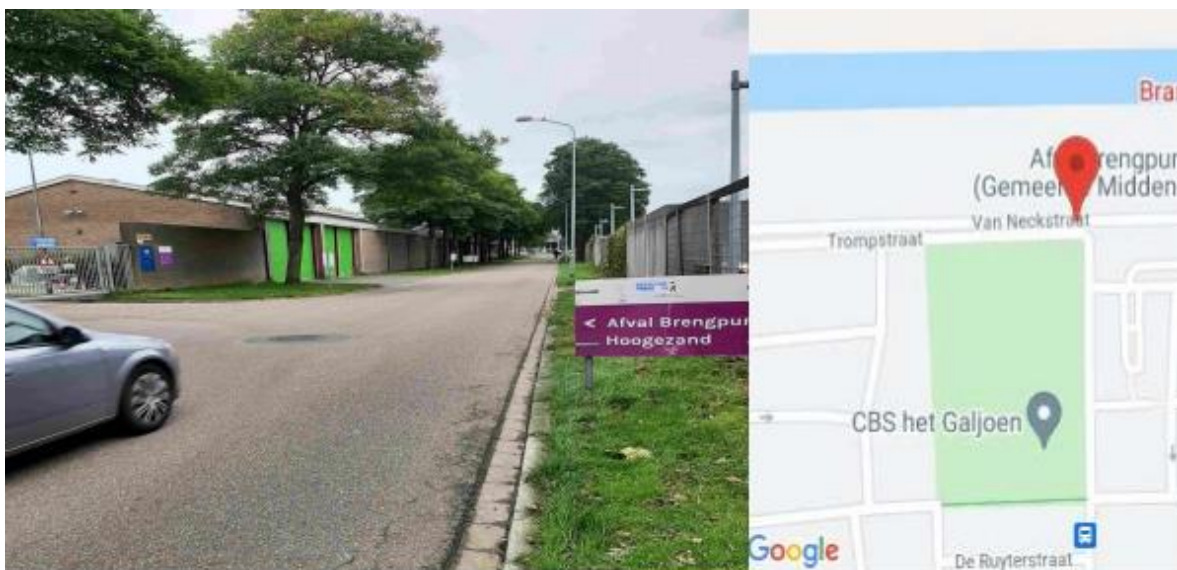
4.1.6 Verkeer in de wijk

Inwoners ervaren dat er op meerdere plekken in de wijk veel te hard gereden wordt en dat roept gevoelens van ergernis en onveiligheid op. Het gaat hier met name om de Barentszstraat, Van Neckstraat, Rembrandtlaan, De Houtmanstraat, Van Heemskerckstraat en de Hoofdstraat. De Barentszstraat, Van Neckstraat en Rembrandtlaan vormen samen een tamelijk drukke doorgaande weg door de wijk van de Kerkstraat naar de Hoofdstraat, die onder meer gebruikt wordt om de stoplichten bij het kruispunt van de Kerkstraat te mijden. Ook zijn deze wegen de uitvalsbasis van de brandweer en komen mensen van buiten de wijk naar de Van Neckstraat om hun afval naar het gemeentelijk Afvalbrennpunt te vervoeren.

'Van Neckstraat. Racebaan van de wijk. Officieel 30 km, wordt veel te hard gereden' ... 'Van Neckstraat. 30 km straat of startbaan?' ... 'Van Neckstraat. Schrikbarend. Doorn in het oog, auto's proberen hier als een vliegtuig op te stijgen.'

Er leven verschillende ideeën voor oplossingen. Zo zou van de Van Neckstraat eenrichtingverkeer gemaakt kunnen worden, ook omdat het oversteken bij het gemeentelijk Afvalbrennpunt tot opstoppingen leidt vanwege de lange wachtrijen aan beide kanten. Nu parkeren automobilisten gewoon langs de weg (staat nergens dat dit niet mag) en veroorzaken zo gevaarlijke situaties.

'Van Neckstraat. Dit is een 30km weg met daaraan het Afval brennpunt. Echter nergens ruimte voor voetgangers, er is geen stoep. Gevaarlijke situatie.'

Een ander idee is om bij de kruising van het Rembrandtplein een kruisingsdrempel aan te brengen, bijvoorbeeld zo één als er nu ligt bij de Judith Leysterstraat.

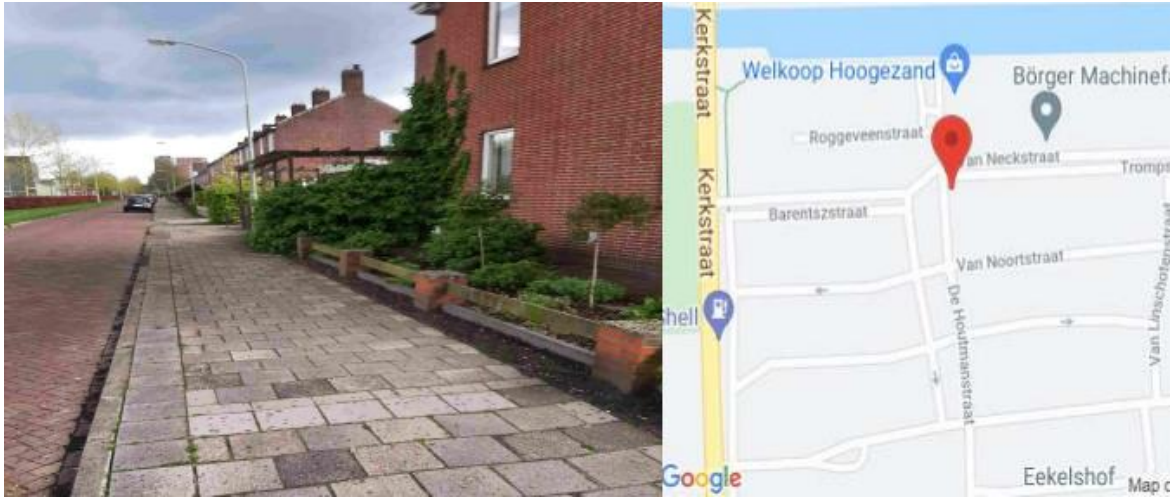
Daarnaast zou het te snel rijdende verkeer in de Hoofdstraat kunnen worden aangepakt door er een 30-km zone van te maken of verkeersdrempels te plaatsen.

In het bijzonder ervaart men het hardrijdende verkeer langs De Houtmanstraat en Van Heemskerckstraat als zeer bedreigend en gevaarlijk voor spelende en naar schoolgaande kinderen (zie ook pag. 49).

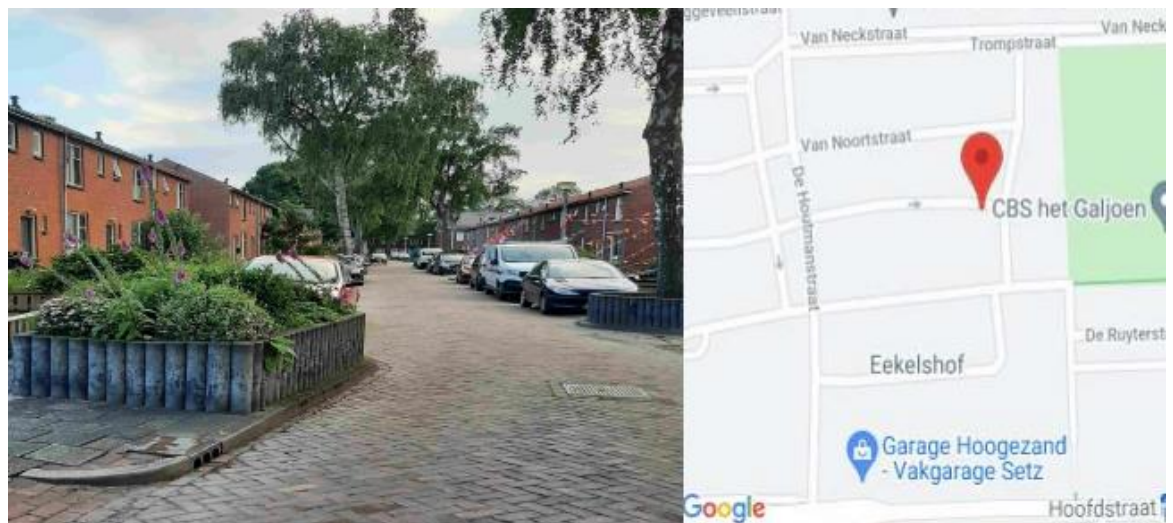
Inwoners ervaren ook op andere plaatsen in de wijk onoverzichtelijke en daardoor gevaarlijke situaties. Dit omdat de te smalle straten en de grote hoeveelheid geparkeerde auto's langs het trottoir de doorstroming van henzelf en ook die van hulpdiensten belemmeren. Daarnaast wordt het parkeergedrag en het vinden van een parkeerplek in de hele wijk gezien als een groot probleem. Het gaat hier bijvoorbeeld om de Albert Cuypstraat, Trompstraat, Tasmanstraat, Gabriel Metsustraat en de Jacob van Ruysdaelstraat.

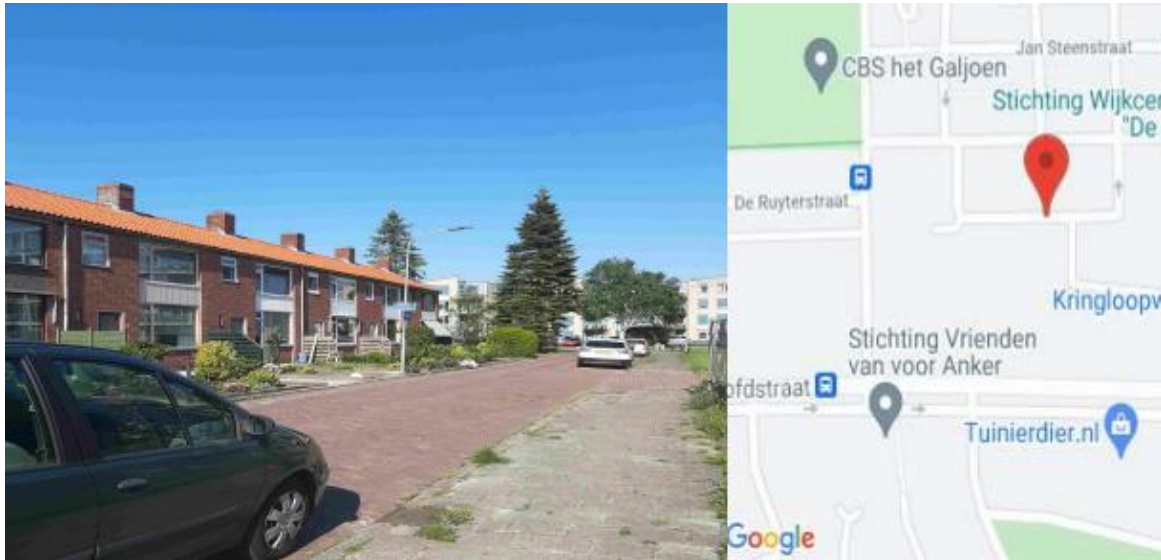
'Gabriel Metsustraat. Onnodig brede stoep in een smalle straat. Als hier auto's staan geparkeerd -wat vaak het geval is-, is het moeilijk uitrijden vanuit het hofje. Vooraan de straat zit er een rare knik, waardoor er een smalle doorgang is voor auto's (ook vuilniswagen en hulpdiensten). Zeker als er tot aan de knik is geparkeerd.'

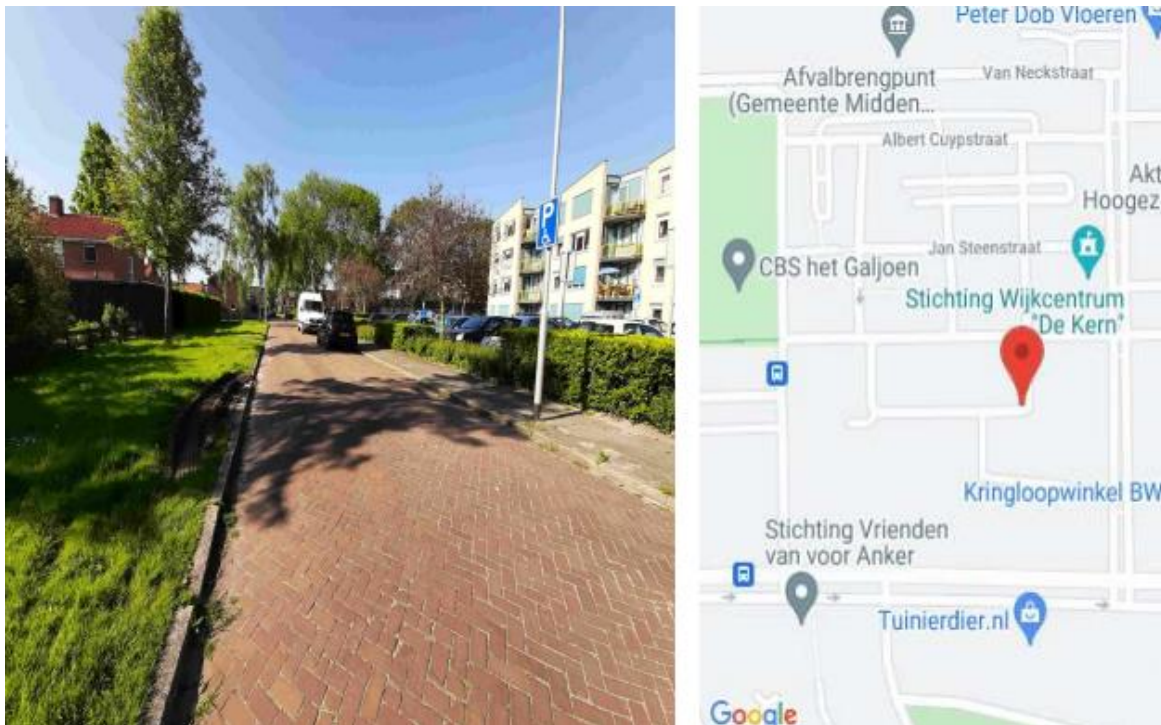
'Trompstraat. Zou eenrichting moeten worden. Staat 's avonds te vol en dan moeten auto's achteruit terug rijden om elkaar te kunnen passeren. Meer parkeerplaatsen in de grasstrook?'

'Tasmanstraat. Bloembak is zo mooi, maar deze en andere zijstraten in West/Oost zijn te smal en slecht bereikbaar voor hulpdiensten.'

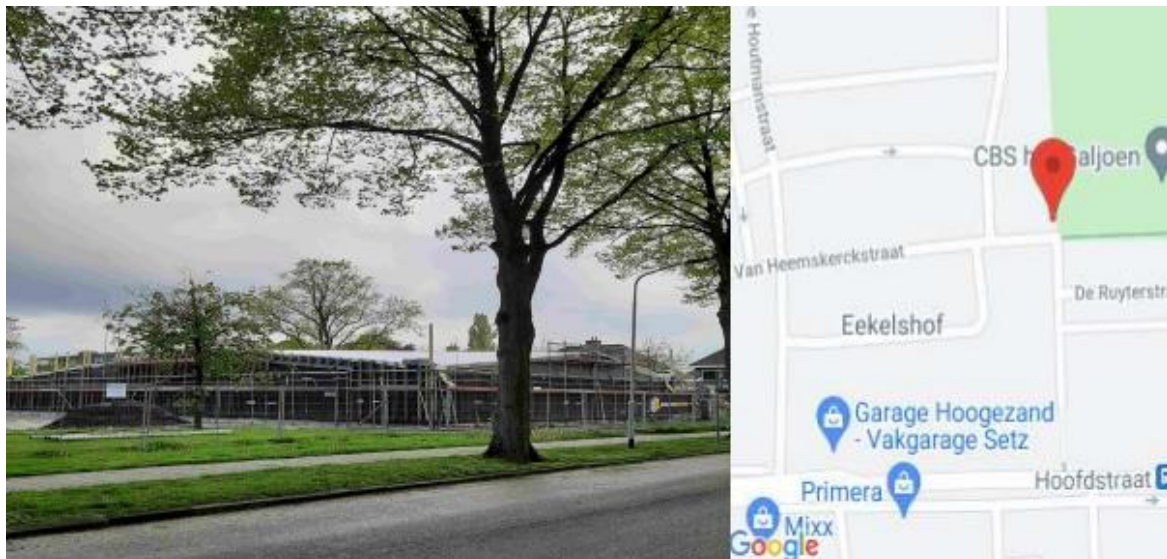
'Jacob van Ruysdaelstraat. Hier wonen veel oudere mensen. Achter dit blok zit een smalle lange brandgang, waardoor oudere mensen en eind met hun container moeten slepen. Bewoners hebben aan de gemeente een plek gevraagd om hun vuilcontainers te kunnen plaatsen (gele band langs stoep). Doordat er vaak geparkeerd wordt langs het trottoir kan de vuilnisauto er vaak niet bij. Na een half jaar hebben we nog geen reactie gehad van de gemeente.'

'Jacob van Ruysdaelstraat. Nu is er zomaar een <zelfgeplaatste> invalideplaats onder de lantaarnpaal in de bocht. Auto's kunnen er soms niet langs. Rondom deze hoek is er wildgroei, ook bij Internos. Er wordt zelfs op het grasveld geparkeerd. Vuilnisauto moet soms zelfs terug, omdat er geparkeerd staat in de bocht. Chaos.'

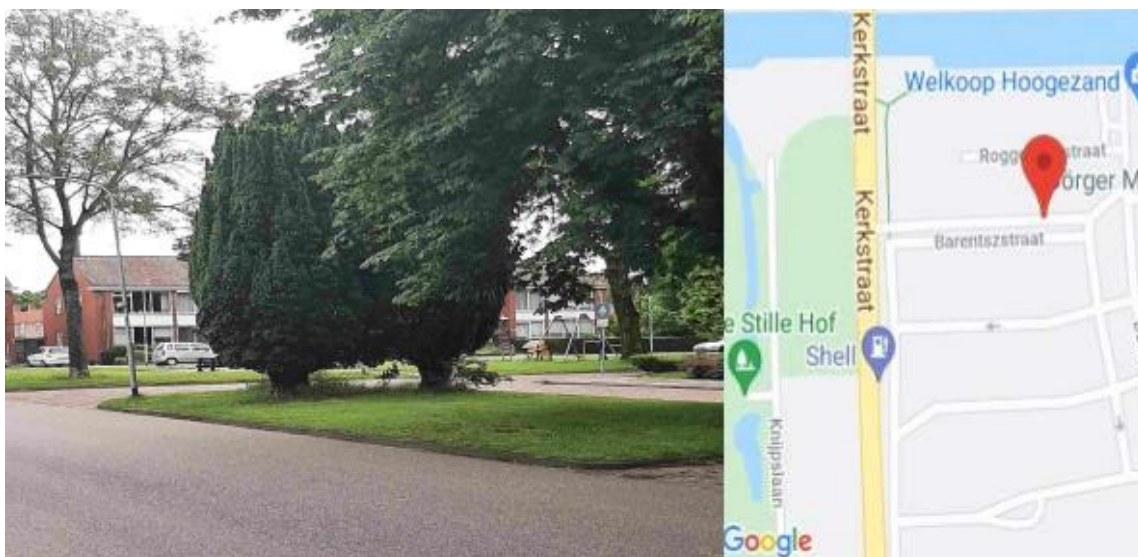
Ook hebben inwoners de verkeerschaos aangekaart die dagelijks speelt bij het ophalen en wegbrengen van kinderen naar de basisschool Het Galjoen. Het blijkt dat de parkeerplekken naast school maar deels worden gebruikt; veel ouders parkeren langs de weg omdat ze anders vastgezet worden of moeilijk

weg kunnen komen. Een oplossing hiervoor is wellicht een andere inrichting, bijvoorbeeld door meer parkeerplekken in bestaande groenstroken aan te leggen in combinatie met een parkeerverbod langs de weg. Ook maakt men zich zorgen over de verkeerssituatie rondom De Lichtbron, de nieuw school in aanbouw op een steenworp van Het Galjoen.

‘Mooi dat er een school komt met voorzieningen voor kinderen. Maar hierdoor komt er ook meer verkeer. De zorg is de verkeersveiligheid, met overstekende kinderen tussen de twee scholen.’

Een andere onoverzichtelijke en daardoor gevaarlijke situatie die genoemd is, wordt gevormd door de coniferen die het uitzicht belemmeren aan weerszijden van de Barentszstraat aan de kant van Houtmanstraat, waardoor er al meerder ongelukken zijn gebeurd.

Ook is er een dergelijk punt op de splitsing van Eekelshof met de Houtmanstraat omdat het trottoir daar nog voor de bocht stopt. Dat laatste kan redelijk eenvoudig opgelost door de stoep een paar meter door te trekken de bocht om.

Verder zorgt de brug over het Winschoterdiep bij de Kerkstraat voor problemen als deze openstaat tijdens het spitsuur. Het verkeer staat dan aan alle kanten vast; van de zijwegen van de rotonde tot in de wijk aan toe. Ook hulpdiensten kunnen er dan met geen mogelijkheid langs.

Tenslotte hebben inwoners de geluidsoverlast van de A7 aangekaart: het geluid van de snelweg is in de hele wijk te horen en zorgt zeker in de buurt van de Winschoterdiepkade voor overlast. Een geluidswal langs de snelweg is wenselijk.

4.1.7 Ontmoeten, wandelen en levendigheid

In de wijk Noorderpark vinden veel ontmoetingen plaats in de buitenlucht. Zo maken inwoners regelmatig een ommetje in de wijk. Er zijn veel hondenbezitters in de wijk die elkaar (her)kennen omdat zij elkaar tijdens het uitlaten al wandelend tegenkomen en elkaar dan groeten of een praatje maken. Eerder had ook de nu gesloten supermarkt in de Hoofdstraat een belangrijke functie voor het ontmoeten- en bewegen voor alle leeftijdsgroepen en in het bijzonder voor ouderen (zie ook pag. 14 en 36). Wijkcentrum De Kern (zie ook pag. 38) ziet men over het algemeen minder als een ontmoetingsplek, ook al zijn er wel allerlei succesvolle activiteiten voor kinderen (jeugd disco) en ouderen (samen eten, sjoelen en kaarten). Dit komt waarschijnlijk doordat de activiteiten niet specifiek zijn gericht op de wijk en ook publiek van elders trekken.

Inwoners missen een aanleiding of een mooie plek om naar toe te lopen en zien allerlei kansen om bewegen en ontmoeten leuker te maken en daardoor te stimuleren. De wensen en ideeën betreffen vooral bepaalde plekken in de openbare ruimte die mooier, gezelliger en voor allerlei leeftijds- en doelgroepen toegankelijker gemaakt kunnen worden, zoals het Noorderpark (zie ook pag. 43), de speelveldjes aan de Houtmanstraat (zie ook pag. 49), het Rembrandtplein en De Kern (zie ook pag. 38), het vele saaie en onbenutte groen in de wijk (zie ook pag. 20), de Van Spilbergenkade en de Winschoterdiepkade (zie ook pag. 40). Men ziet daarbij ook kansen die hun wijk in het bijzonder kan bieden: het wandelen, ontmoeten en genieten in een gezellige en groene omgeving en langs de openheid en het water van het Winschoterdiep.

Daarnaast zouden de herintroductie van een buurtsuper en wellicht ook andere winkels de leefbaarheid aanzienlijk verbeteren. Ook kwam het idee naar voren om een nieuw wijkcentrum aan te laten sluiten bij het Noorderpark op de plek waar de flat aan de Van Linschotenstraat wordt

afgebroken, zodat de verschillende functies (wandelen, spelen, relaxen, ontmoeten) van een centrum en het park kunnen worden gecombineerd. Ook zien inwoners allerlei mogelijkheden om het Rembrandtplein - eventueel in combinatie met het gebied rondom De Kern - aantrekkelijker en het middelpunt van allerlei activiteiten te maken. Verder is het idee geopperd om een gymzaal in de wijk te realiseren. Nu gaan kinderen voor schoolgym nog naar de gymzaal van de Van Heemskerkschool die buiten de wijk gelegen is. Dit is nu al niet ideaal, maar wanneer het over twee jaar verplicht wordt dat er twee keer per week wordt gegymd helemaal niet. Dan is er sprake van een continuooster en is er door de loop/fietstijd te weinig tijd over voor het gymmen. Na schooltijd zou de zaal dan gebruikt kunnen worden voor bewegingsactiviteiten door inwoners.

Het is niet zo dat er helemaal geen voorzieningen zijn in de wijk die bijdragen aan ontmoeting, wandelen en levendigheid. Men gaat bijvoorbeeld graag naar de Welkoop aan de Van Spilbergenkade, de zaterdagmarkt in de Hoofdstraat, de speelgelegenheden voor kinderen zoals in het Noorderpark, bij het Galjoen en Eekelshof en soms ook naar activiteiten in De Kern. Dit aanbod is echter onvoldoende om te kunnen voldoen aan de behoeften van alle leeftijds- en doelgroepen.

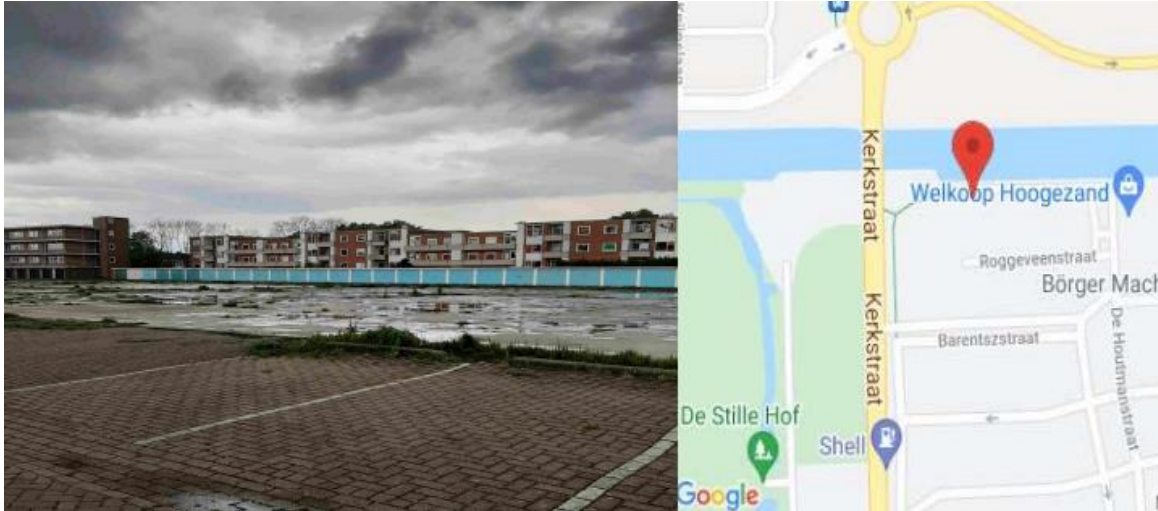
Tijdens het onderzoek viel op dat in veel woningen door de hele wijk op alle tijden van de dag de gordijnen of de jaloezieën dicht waren. Uit navraag bij de deelnemers aan de wijkwandelingen bleek dat geen van hen bewoners van deze woningen kende en ook niet wist wat er achter de gesloten deuren speelde. De vermoedens waren dat het vooral ging om mensen die zich uit armoede en psychische problemen terugtrekken, cultuurverschillen van migranten en ook activiteiten die het daglicht niet verdragen. Hoewel buiten de scope van dit onderzoek, kwam ook naar voren dat in de wijk een aanzienlijke groep inwoners teruggetrokken en in eenzaamheid leeft. De vraag is welke sociale leefbaarheidsaspecten van de wijk belangrijk zijn voor hun persoonlijk welzijn.

'Van Noortstraat. Armoede, sociaal geïsoleerd. Je ziet ze niet, je hoort ze niet. Veel alleenstaande mensen. Huizen lenen zich daarvoor, duplex.'

4.1.8 Overlast en (gevoelens van) onveiligheid

Er worden verschillende vormen van overlast en (gevoelens van) onveiligheid ervaren. Zo geven inwoners aan dat er in de wijk zowel in de openbare ruimte als in woningen drugs gedeeld en gebruikt wordt. In de openbare ruimte gaat het met name om het braakliggende terrein van de Van Spilbergenkade en het Rembrandtplein.

Van Spilbergenkade. 'Dealplek, bijna dagelijks. ... 'Open vlakte, is 's avonds weinig licht. Wel vaak 's avonds auto's met jongeren. Geen prettige plek, je weet niet wat je hier in het donker aan kan treffen.'

Rembrandtplein

Vanuit (t)huis zorgt vooral het dealen of gebruik van drugs door burens vaak overlast en (gevoelens van) bedreiging, bijvoorbeeld door nachtelijke bezoeken in de gezamenlijke portiek, lawaai door ruzie, verwaarlozing rondom de woningen en soms ook door fysieke intimidatie of geweld. Dit komt verspreid voor door de wijk, maar het speelt zeker in bepaalde straten en delen meer⁶. Er leeft onbegrip over dat na het melden van overlast de woningcorporaties en de politie vaak niet veel kunnen doen. Verdere meldingen blijven daardoor vaak achterwege. Zonder de ernst van dit alles te willen

⁶ Uit wetenschappelijke ethische overwegingen wordt herleidbare informatie in dit rapport achterwege gelaten

ontkennen, is het ook belangrijk om te zeggen dat veel inwoners hier nauwelijks (incidenteel) of nooit last van hebben gehad.

Verder zijn de volgende vormen van overlast en (gevoelens van) onveiligheid genoemd⁷:

- burens met psychische problemen die op verschillende manieren zorgen dat men zich thuis niet prettig en veilig kan voelen;
- hangjongeren met brommers in het park omdat ze geen goede plek hebben om naar toe te gaan;
- soms harde muziek 's avonds;
- soms lawaai op straat bij het thuiskomen 's weekends na het uitgaan;
- het verbranden van grof vuil met Oud & Nieuw: in de Houtmanstraat was dit vorig jaar niet meer het geval door positieve functieverandering van het lege veldje naar voetbalveldje;
- ontbreken van verlichting in het park zorgt dat inwoners zich er 's avonds niet veilig voelen;
- geluids- en stankoverlast vanuit bepaalde bedrijven, zoals de machinefabriek en de autospuiterij.

⁷ Idem

4.2 Bijzondere en kansrijke plekken in de wijk

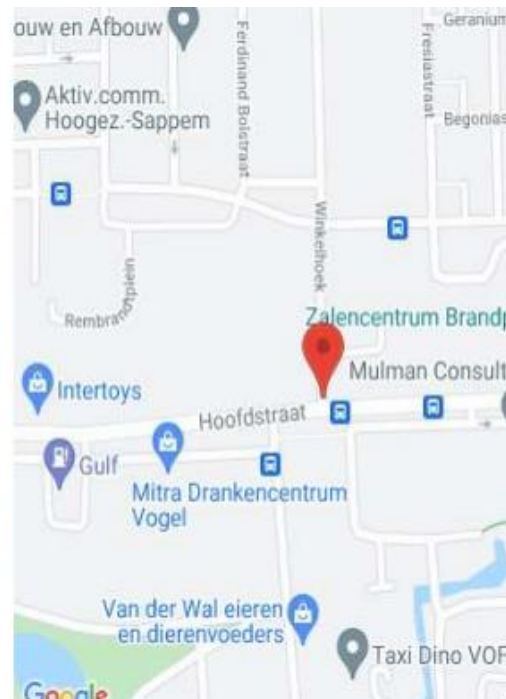
Dit deel van het rapport beschrijft de plekken die de tijdens de wijkwandelingen meest naar voren zijn gekomen als locaties waar verschillende thema's soms in samenhang samenkomen en allerlei kansen zijn om de leefbaarheid van de wijk te verbeteren: de Hoofdstraat, Rembrandtplein/De Kern, Winschoterdiep/bedrijventerrein/Van Neckstraat, Noorderpark/basisschool Het Galjoen en de speelveldjes aan de Houtmanstraat.

4.2.1 Hoofdstraat

De Hoofdstraat is de doorgaande weg tussen Sappemeer en Hoogezand en is aangelegd op de plek waar vroeger het Winschoterdiep lag. Deze straat is voor de wijk jarenlang een belangrijke winkelstraat geweest. Inwoners van Noorderpark zien in de Hoofdstraat vooral algemene achteruitgang. Dit heeft volgens weer een grote negatieve invloed op de leefbaarheid van de wijk.

In de eerste plaats komt dit door de sluiting van de supermarkt een paar jaar geleden (zie ook pag. 13). Men mist echter ook de andere verdwenen voorzieningen en voelt hierdoor achterstand ten opzichte van andere delen van Hoogezand-Sappemeer waar deze voorzieningen nu geclusterd zijn, zoals Martenshoek en Sappemeer. Waar men eerder lopend of fietsend naar toe kon, is men nu meer op gemotoriseerd vervoer aangewezen.

In de tweede plaats zijn er meerdere, reeds langdurig verwaarloosde en leegstaande panden, zoals bijvoorbeeld op de hoek met de Winkelhoek, een woning aan de zuidzijde, voorheen de Schoenenreus en de fotozaak naast het oude gemeentehuis. Dit geeft een sterk gevoel van verpaupering en is inwoners dan ook een doorn in het oog.

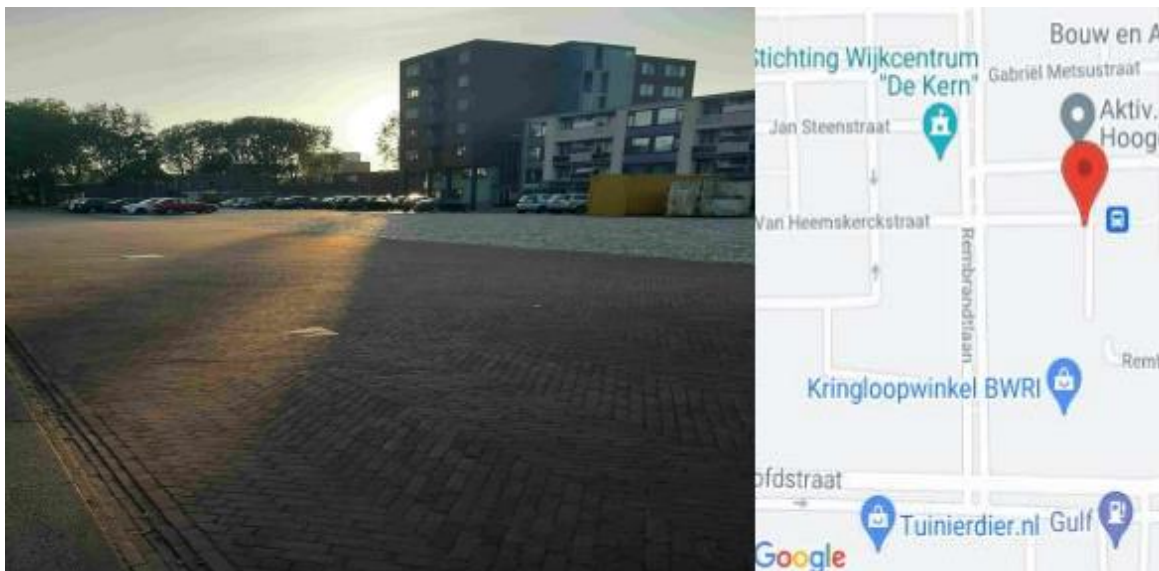
'Bom op gooien. Drama. Net als kruising Kerkstraat.'... 'Deze eigenaar moet zich diep schamen. Staat al jaren leeg. Dit kan zo niet.'... 'Hier zegt het plaatje meer dan woorden. Dak ingestort, bomen groeien door het dak. Hoe kan het dat hier niets mee wordt gedaan? Van wie is dit eigenlijk?'

Tegelijkertijd hebben inwoners ook wensen en zien ze koppelkansen. Zo zou de komst van een nieuwe buurtsuper in of nabij de wijk de leefbaarheid van Noorderpark zeer ten goede komen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen in de leegstaande winkel van de Schoenenreus.

Daarnaast geeft men aan dat er in de Hoofstraat te hard gereden wordt (zie ook pag. 28). Ook is er waardering uitgesproken, met name over de mooie karakteristieke oude panden, de nog bestaande winkels en de markt die de Hoofdstraat rijk is.

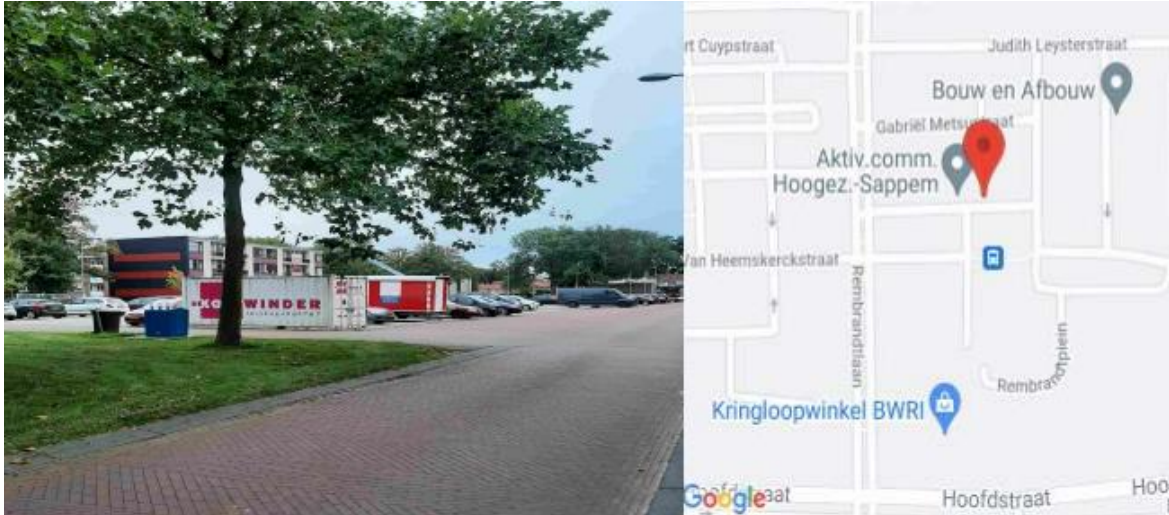
4.2.2 Rembrandtplein/De Kern

Het Rembrandtplein is een groot beklinderd plein midden in de wijk, dat op dit moment vooral benut wordt als parkeerplek. 's Avonds wordt er naar verluid regelmatig drugs gedeald, waarschijnlijk omdat net als bij de Van Spilbergenkade het langs de Rembrandtlaan makkelijk en snel aan- en afrijden is en er goede uitkijkmogelijkheden zijn. Inwoners vinden het plein zoals het er nu bij ligt onaantrekkelijk en zien allerlei kansen voor een mooiere inrichting en meer gezelligheid en levendigheid.

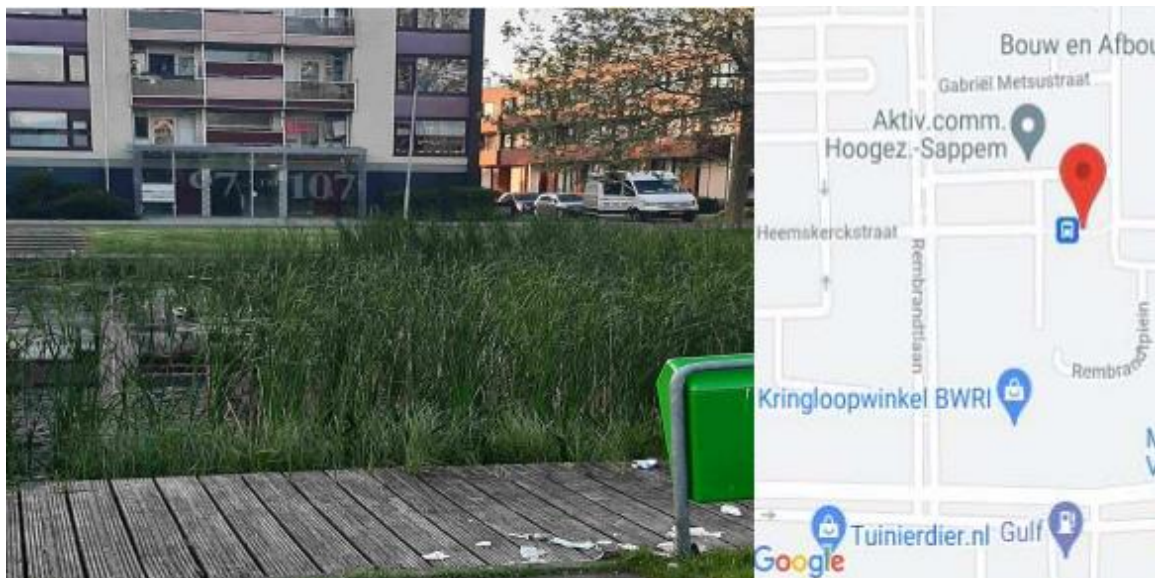
'Vroeger leefde de Paaskermis hier. Nu meer uitnodiging voor Hoogezand om ellende te trappen, daar ga je met je kinderen op vrijdagavond niet naar toe. Zo is ook de hele sfeer er omheen hier. Gaat erom hoe het er nu uitziet en het gedrag van mensen (niet uitnodigend).'

Er kan veel meer mee dan alleen parkeren zoals nu het geval is.

'In de basis zit hier de potentie om allerlei activiteiten te organiseren (spelactiviteiten, braderie, voedselstandjes, ed.)...' 'Mogelijkheid om iets groots te organiseren. Buurtefeesten, eetstalletjes, braderie, beach volleybaltoernooi, etc. Nu ongebruikte ruimte. Plek met vele mogelijkheden. Brandweer heeft hier een keer een doe-middag georganiseerd. Zorgt voor leuke reuring, trekt mensen aan.' ... 'Rembrandtplein. Kan veel mooier ingericht. Nu groot, onduidelijk en vaak parkeerchaos. Bijvoorbeeld met groenstroken, parkeerhavens en verlichting.'... 'Groot plein met grote parkeerplaats. Dit kan heringericht. Bijv. basketbalveld of voetbalterrein?'

Op zich waardeert men de vijver aan de oostkant van het plein, maar tegelijk maakt het achterstallige onderhoud het ook weer een onaantrekkelijke plek om naar toe te gaan.

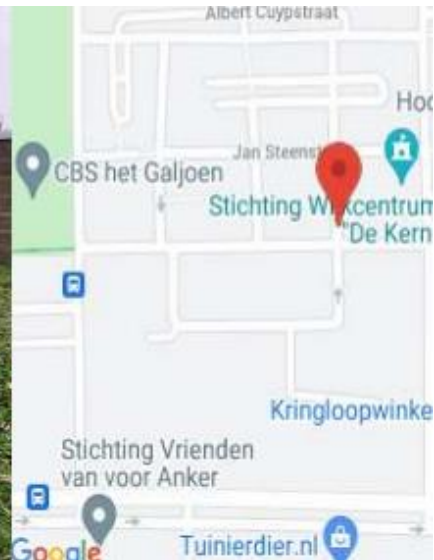
'Vijver is zo niet florissant, kan veel mooier. Je gaat daar zo niet zitten tegen het riet aankijken.'

Inwoners missen nu gezellige gebruikruimte om de Kern heen. Zij zien graag dat, net al bij het Margrietpark, verschillende functies gecombineerd worden. Hierdoor wordt De Kern voor meer leeftijden en doelgroepen tegelijk aantrekkelijk, zoals bijvoorbeeld voor spelen, jeugdhanglek, horeca en andere activiteiten. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de buitenruimten van het Rembrandtplein en De Kern her in te richten als een gezellig aaneengesloten gebied waar men terecht kan voor ontmoeting en ontspanning. Ook het onbenutte terrein aan de achterkant van De Kern biedt volgens

inwoners veel ruimte en daarmee mogelijkheden om het tegelijk voor jong en oud een prettige plek te maken om samen te komen.

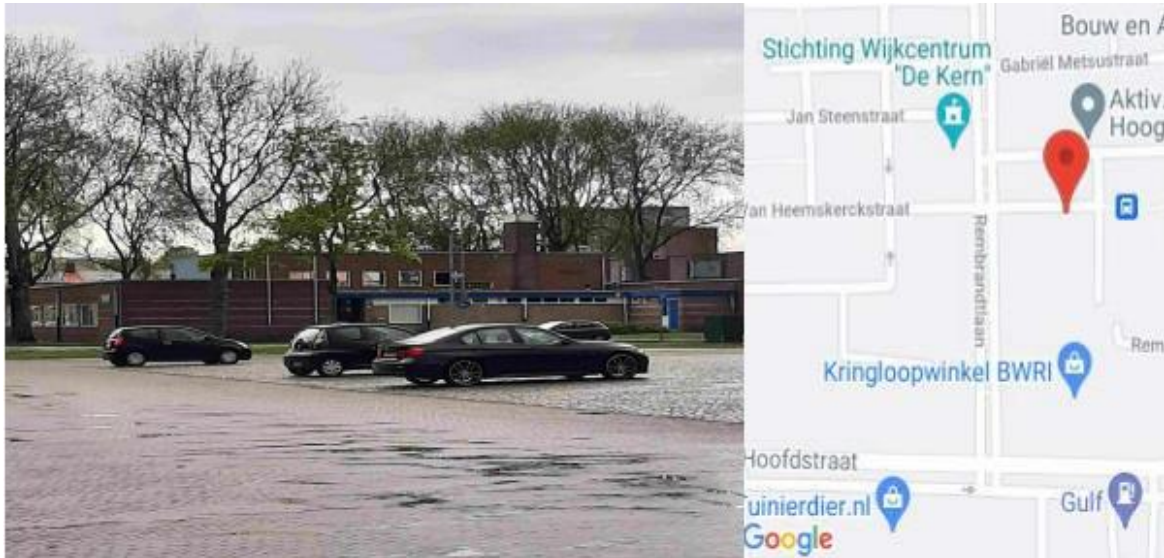
'Rembrandtlaan - De Kern. Racebaan. Goed idee om bij het Rembrandtplein kruispunt drempels aan te leggen tegen de snelheid zo één als bij de Judith Leysterstraat. Kan het plein/deel van de laan misschien gebruikt worden om meer ruimte te maken om De Kern heen net als bij het Spinnenweb in het Margrietpark?'

'Jeugd heeft een doe- en zitplek nodig met afdak voor bij slecht weer. Wel met goede verlichting voor de zichtbaarheid wat er gebeurt.' ... 'Achterkant onaantrekkelijke ingang. Kan veel leuker en mooier. Dit nodigt niemand uit. Zit wel mooie zaal achter en leuke bar.' ... 'Er is weinig te doen, ook niet voor de jeugd. Zou net zoals bij het Spinnenweb moeten: koffiedrinken, kindertjes spelen: laagdrempelig om naar toe te gaan.' ... 'Zou leuk zijn als er ook meer was voor volwassenen. Je kunt er beperkt zitten. Er wordt weinig georganiseerd waardoor jonge mensen/gezinnen worden bereikt. Er zijn geen dingen buitenom te doen, geen aantrekkingskracht. Heel anders bij Spinnenweb in Margrietpark: speeltuin, ijsje halen. Er is wel animo voor meer activiteiten in de wijk.'

Inwoners zijn ook kritisch op de buitenkant van het gebouw van De Kern; ze vinden deze gedateerd en onaantrekkelijk.

De Kern heeft vooral een horeca- en zalenverhuurfunctie en huisvest meerdere activiteiten die veelal (maar niet alleen) op ouderen zijn gericht. Ondanks dat De Kern als wijkcentrum wordt bestempeld, is deze niet specifiek op de wijk gericht. Inwoners missen dan ook de wijk- en ontmoetingsfunctie en een gepast aanbod voor alle leeftijds- en doelgroepen.

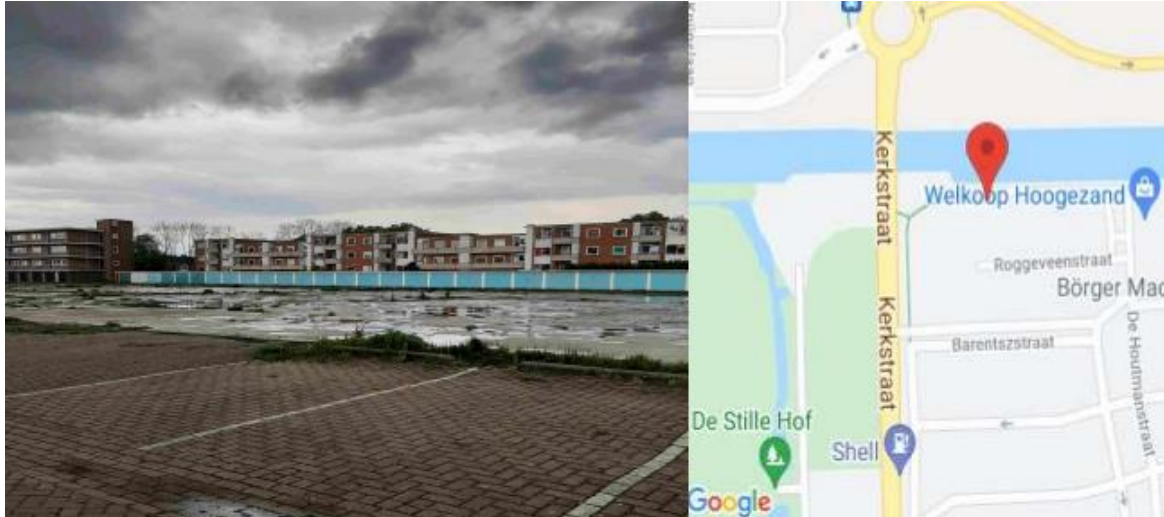
'Ik ken niemand die zegt: Gezellig, we gaan naar De Kern, want daar is iets leuks te beleven.'

Voor veel inwoners is het verder tamelijk onbekend wat er allemaal in de Kern te doen is. Tegelijkertijd zijn er ook positieve geluiden over activiteiten in De Kern. Zo is er waardering uitgesproken over de jaarlijkse drukbezochte kinderdisco, 2^e handskledingbeurs en allerlei activiteiten die er zijn voor ouderen, zoals gezamenlijk eten, sjoelen en kaarten.

'Positief: de jeugdsoos die voor corona in het leven is geroepen. Leeft enorm onder de schooljeugd. Waren op een avond wel rond de 100 kinderen, ook laagdrempelig qua kosten.'

4.2.3 Winschoterdiepkade/bedrijventerrein/Van Neckstraat

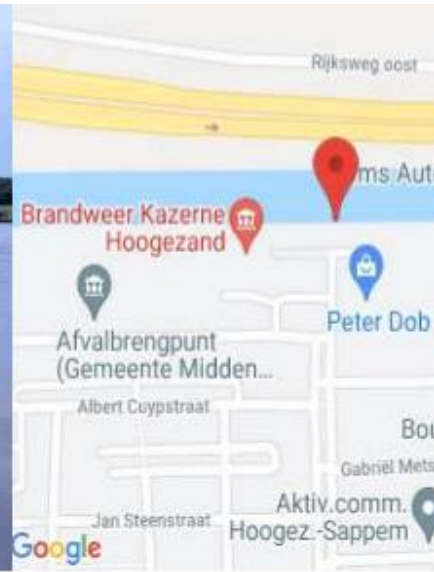
Inwoners ervaren de Van Spilbergenkade als een plek waar van alles aan de hand is. Het voelt er 's avonds onveilig door de slechte verlichting, de aanwezigheid van hangjongeren en het dealen van drugs. De plek leent zich naar verluid goed voor het dealen van drugs omdat er van verschillende kanten toegang is en er goede uitkijk- en vluchtmogelijkheden zijn, bijvoorbeeld via de Kerkstraat naar de A7 of richting het centrum en via de Van Neckstraat. Ook ziet deze omgeving er slecht onderhouden uit. Tegelijk heeft men ook waardering voor deze plek, omdat het de enige toegankelijke plek is in de wijk met een open en weids uitzicht langs het water van het Winschoterdiep.

'Dealplek. Bijna dagelijks'... 'Terrein vol rommel en glas. Kun je met hond niet veilig rondlopen. Nodigt niet uit. Aftandse garageboxen. Slechte entree van Hoogezand. Ziet er niet uit.'... 'Enige plek in de wijk om naar toe te gaan om te genieten van een mooie zonsondergang nabij het water van het Winschoterdiep. Maar voelt onveilig vanwege drugs dealen en is niet uitnodigend door slecht onderhoud.'... 'Beter om iets te doen met water, boten, stadsstrand. Ook parkeerplek voor auto's.' ... 'Geen prettige plek, je weet niet wat je hier in het donker kan aantreffen.'

Over het bedrijventerrein in het geheel zijn inwoners minder uitgesproken. Het is vooral een gegeven dat het er is. Wel ervaren direct omwonenden soms overlast van bepaalde bedrijven, bijvoorbeeld door storend hoog geluid uit de machinefabriek en stank uit de autospuiterij. Ook ervaart men overlast doordat met hoge snelheid langs de Van Neckstraat wordt gereden en de huidige verkeerssituatie rondom het Afvalbrengpunt (zie ook pag. 27).

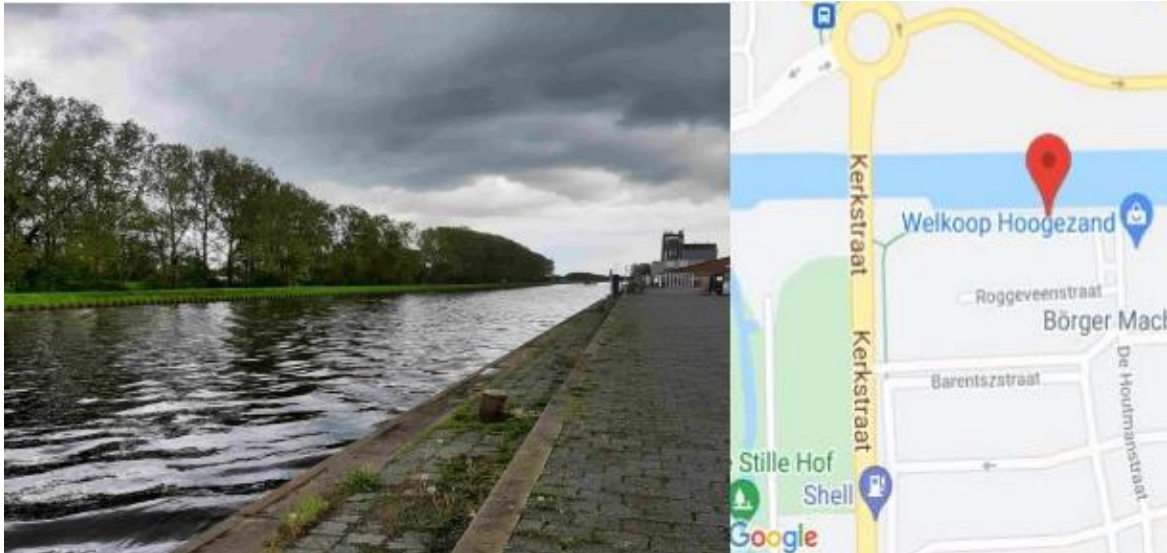
Nu men echter weet dat de gemeente van plan is om dit gebied opnieuw in te richten ziet men langs de Winschoterdiepkade allerlei kansen die flink zouden kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van de wijk. Men waardeert de rust, het water, de openheid en het uitzicht, maar heeft er momenteel vanuit de wijk nauwelijks toegang toe. Inwoners geven aan dat het prachtige kans zou zijn om langs het Winschoterdiep te kunnen wonen, wandelen, zitten en genieten. De huidige kade zou daarbij wel aangepast moeten worden, omdat eenmaal te water geraakt het vanwege de metalen beschoeiing nu onmogelijk is uit het water te klimmen.

'Rust, water, lucht. Prachtig om wat mee te doen.' ...'Plekje met mogelijkheden. Je zou hier zo een bankje kunnen neerzetten om 's avonds van de rust en de plek te genieten.'

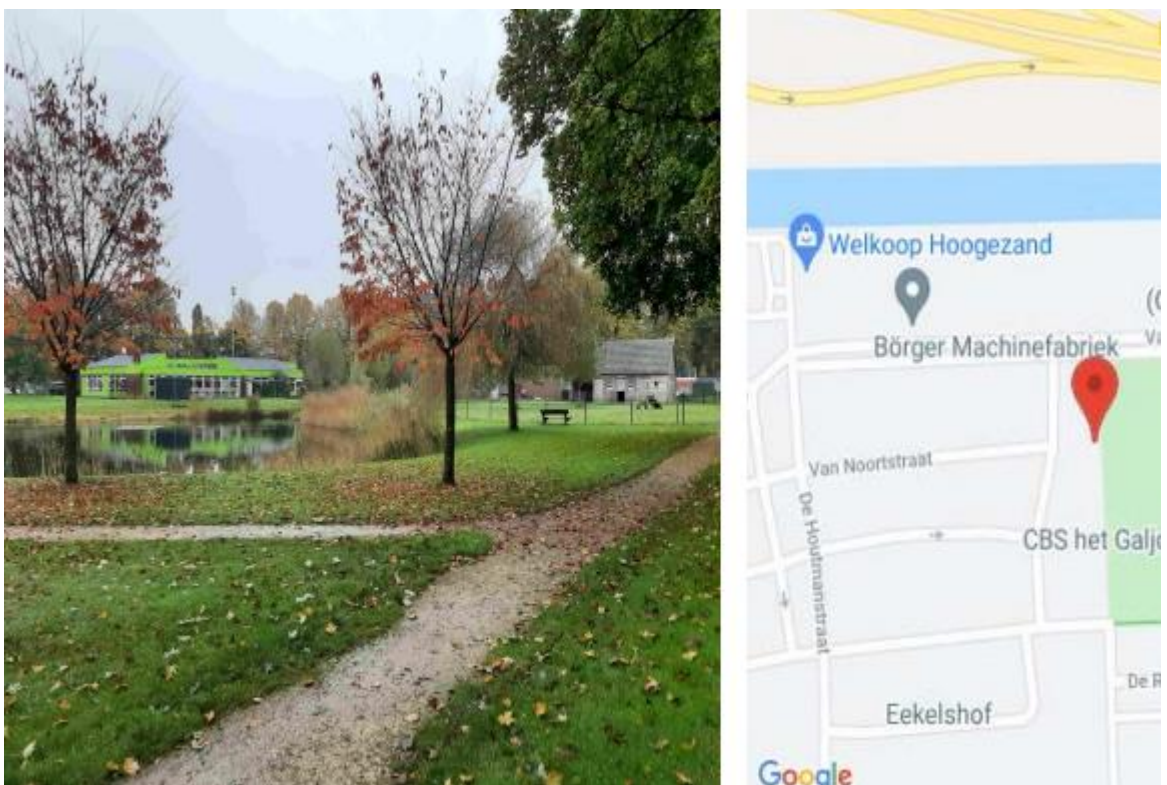
'Zou heel mooi zijn als er laagdrempelig wandelpad langs komt! Hierdoor gaan mensen veel meer wandelen! Nu kun je geen aantrekkelijke wandeling maken door de wijk. Aan de overkant van het Winschoterdiep is er wel een pad, maar dan moet je eerst helemaal naar de brug in Sappemeer of de Kerkstraat lopen, dat doet niemand.' ...' Wonen met natuur? Er is nu niets in de direct omgeving. Alleen het park, daar ben je in 5 minuten doorheen.' ... 'Nergens zitten trappetjes om uit het water te kunnen klimmen als je er bent in gevallen. Heel gevaarlijk.'

'Mooie plek om te wonen. Wel geluidswal nodig vanwege A7.'

4.2.4 Noorderpark/Basisschool Het Galjoen

In het hart van de wijk ligt het Noorderpark. Dit park is wat inwoners betreft bepalend voor de identiteit van de wijk. Ook is het een belangrijke plek voor alle leeftijden om tijd door te brengen en anderen te ontmoeten.

'Noorderpark. Park is mooi groene en fijne, levendige plek.' ... 'Ontmoetingsplek voor jong en oud.' ... 'Prachtig, kinderweide, dierenweide, schoolkinderen. Ook burendag, supermooi en belangrijk, ook dat het gratis en toegankelijk is voor mensen met weinig geld.'

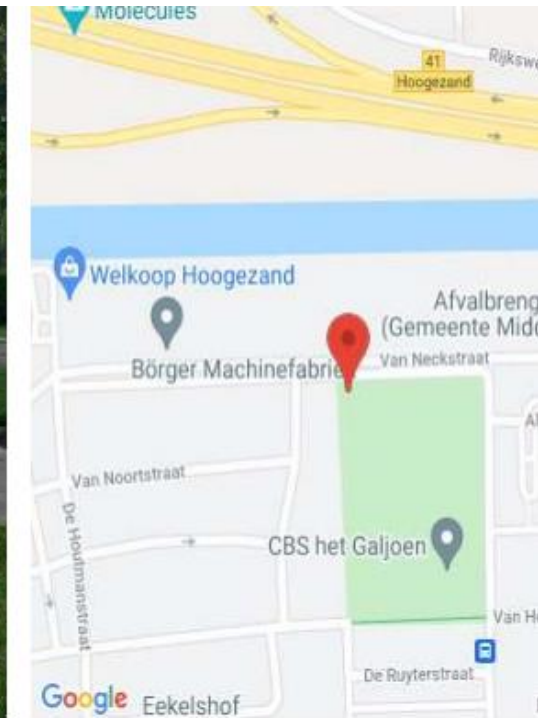

'Noorderpark. Prachtig!' ...'Veel vogels in het park, dat is het park wel elke keer weer!'

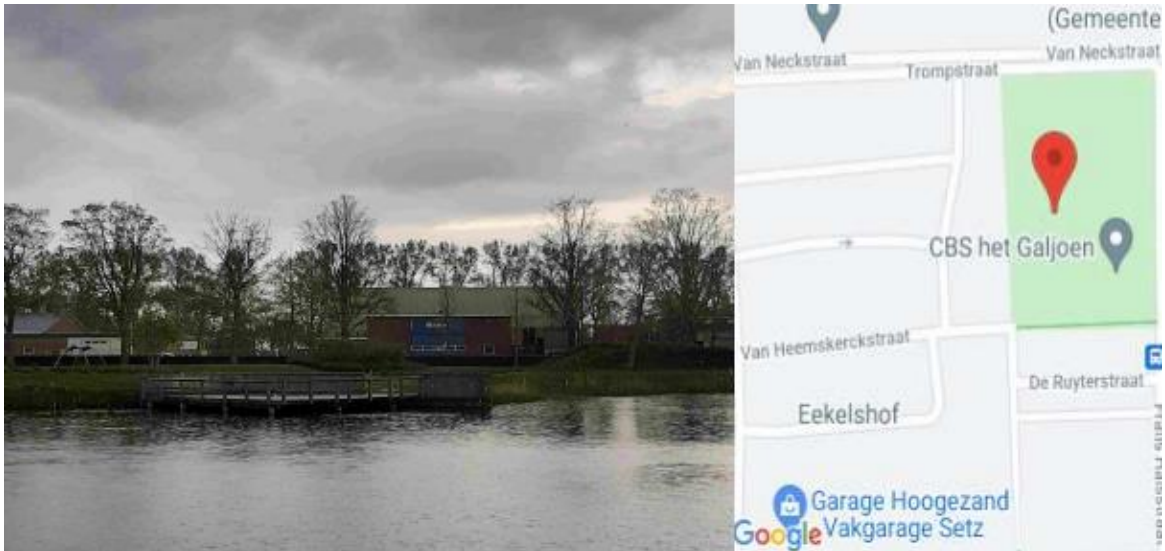

'Basketveld is hele mooie voorziening voor oudere kinderen. Wordt ontzettend veel gebruik van gemaakt.'

Zo wordt bijvoorbeeld dagelijks veel met en zonder hond gewandeld door het park en gebruik gemaakt van de speeltoestellen, het basketbalveld en de open toegankelijke speelmogelijkheden op het schoolplein van Het Galjoen. Ook is er een dierenweide, wordt er gevist vanaf de vlonder en genoten van al het groen en de watervogels. Ook al zijn inwoners in de basis behoorlijk positief over het park, zij zien ook allerlei punten die wat hen betreft beter moeten. Zoals het creëren van betere en gezelligere omstandigheden om te kunnen zitten en elkaar te ontmoeten, uitgebreidere en meer uitdagende (meer natuurlijke) speelmogelijkheden en vooral meer mooi en natuurlijker groen, toegankelijker paden en veiligheid rondom de vijver voor kleintjes.

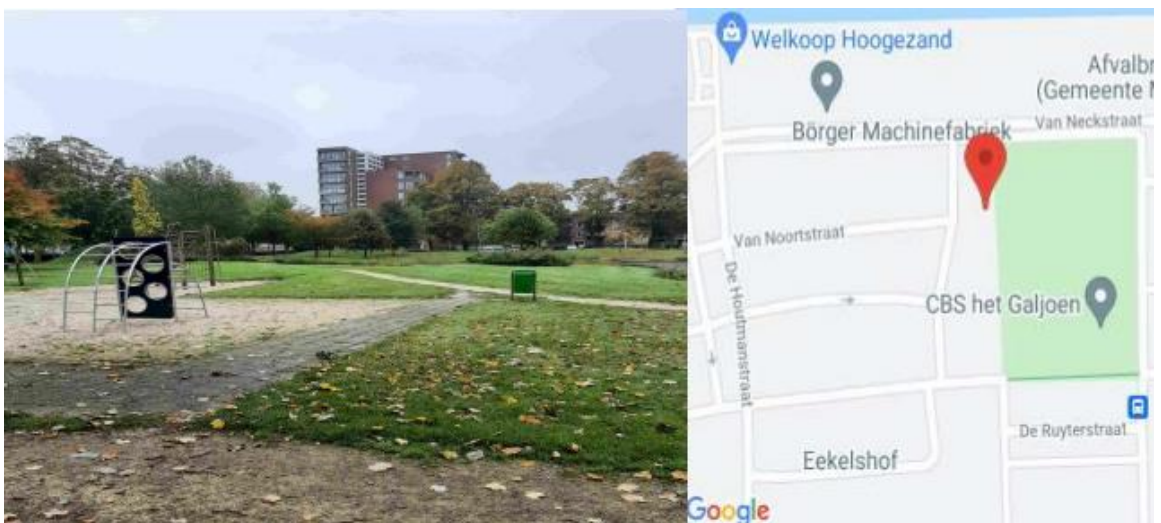

'Kracht: parkcommissie. Burendag, behoud kinderboerderij, plannen voor park: dat maakt het leefbaar voor iedereen. Maar wel betere paden, fontein, meer spellen, plus meer zitplekken voor jong en oud nodig. Bijvoorbeeld betontafels met schaakbord, waar je ook met een thermos koffie kunt gaan zitten.'

'Noorderpark. Belangrijke visplek. Mogelijkheden voor natuurspeelplek en het zou goed zijn om de speeltoestellen allemaal bij elkaar rondom de school te plaatsen.'

Nu ervaart men delen van het groen in het park als te saai, mist men gezelligheid, ergert men zich aan de rondslingerende rommel en hondenpoep en voelt zich er 's avonds niet veilig door gebrek aan verlichting.

'Het park is een leuke plek om te wandelen, maar het is er 's avonds pikdonker en dat voelt niet veilig'... 'Is verlichting nodig voor in de winter. Hoeft niet fel, als er maar meer zichtbaarheid is: veiligheid, zicht op hangjongeren.'... 'Prullenbakken missen en zijn hier wel nodig. Vaak slecht onderhoud, paden overgroeid. Verder mooi, kom er vaak voor een wandelingetje of een ontmoeting met mijn schoonzus.'

Ook zijn de paden slecht onderhouden en bij regen moeilijk begaanbaar, zeker voor oudere inwoners met een rollator, jonge ouders met kinderwagens, kleintjes op kinderfietsjes en skeelers.

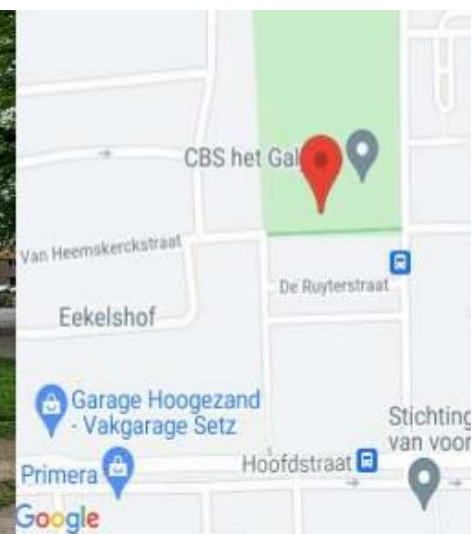
De paden waren oorspronkelijk veel breder (nog te zien aan de betonbanden in het gras). Inschatting oorspronkelijke padbreedte: 1,2-1,5 meter.' ... 'Pad is te smal voor oudere mensen met rollator en kinderen op de fiets. Modderig met nat weer en ook te smal om elkaar te kunnen passeren.'... 'Met regen kun je er amper langslopen. Horen breder te zijn. Niet echt begaanbaar.'... 'Pad is heel slecht, modderig, begroeid. Beton is veel beter. Ook voor skeelerende kinderen en rollators. Betonpad dat er al ligt bij Galjoen zou je om het park heen moeten doortrekken. Geen asfalt, te heet voor honden en ook bewerkelijker. Bij regen plompe zoi.'

Daarnaast zorgt het bedrijventerrein aan de noordkant op de achtergrond van het park voor een minder prettige sfeer.

'Bedrijven halen het park naar beneden, tast beleving aan. Nodigt niet bepaald uit.'

Ouders zijn zeer tevreden over de in het park gelegen basisschool Het Galjoen. Naast dat ze het een hele fijne en goede school vinden voor hun kinderen, vervult de school ook een belangrijke verbindingfunctie in de wijk. Zo is er een samenwerking met de Ruijterflat waar oudere mensen wonen. Samen met de Rikistichting worden allerlei activiteiten verzorgd, zoals Sint Maarten lopen met de kleuters, kerststukjes maken en portretten maken van ouderen. De ouderen waarderen dat enorm. Ook zorgt deze school voor ontmoetingen tussen ouders onderling, waaronder veel alleenstaande moeders. Zij ontmoeten elkaar op door school georganiseerde activiteiten zoals het zomerfeest en de rommelmarkt. Daarnaast komen ouders op zomeravonden regelmatig samen op het opengestelde schoolplein en drinken met elkaar en de kinderen dan zelf meegenomen koffie en ranja.

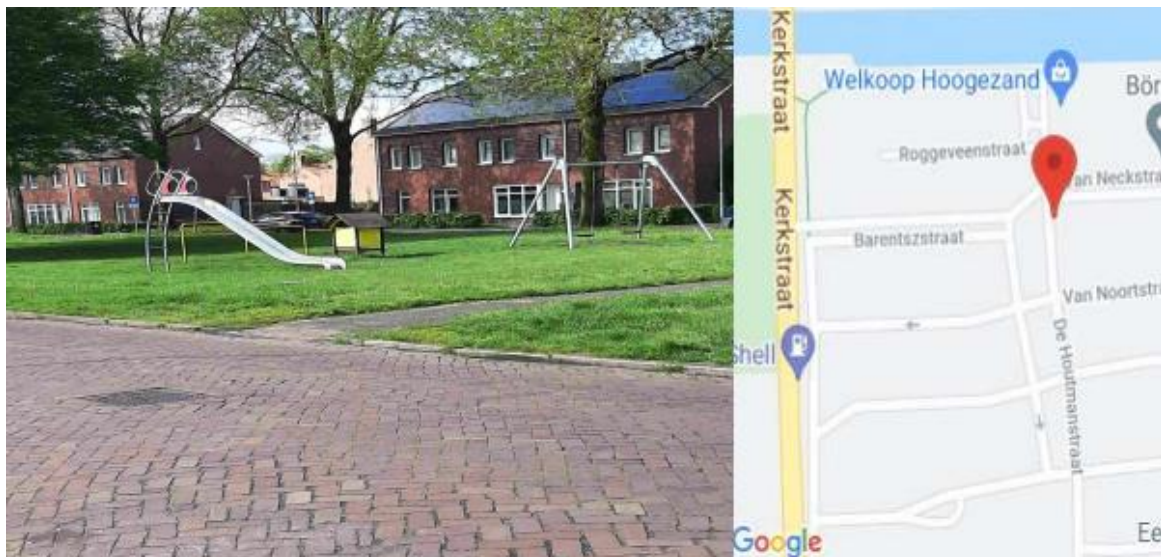

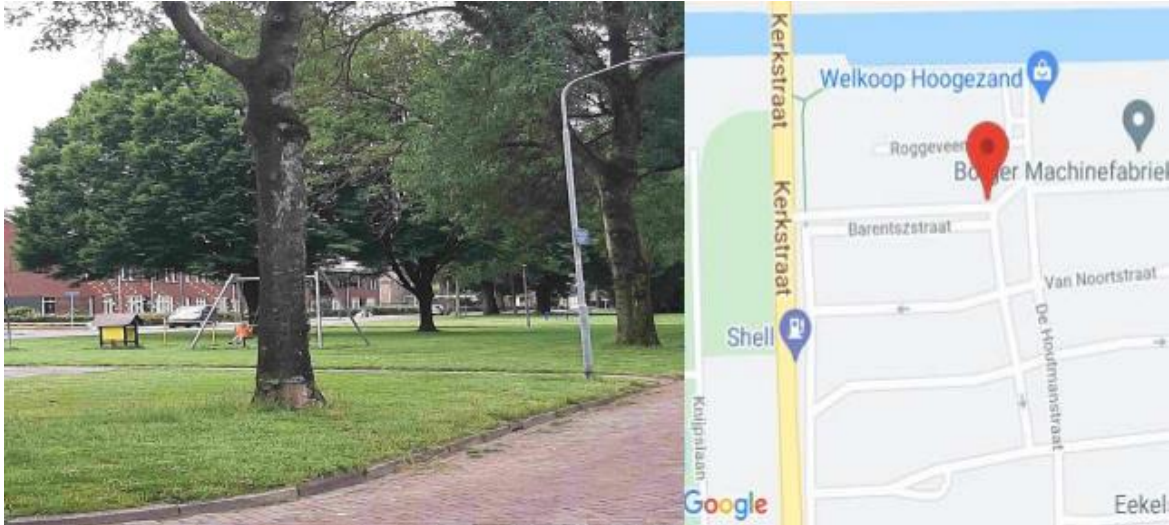
‘Het Galjoen. Topschool. Saamhorig, gelijkwaardig: leerkrachten en andere ouders.’ ... ‘Galjoen. Ligt centraal. Ook na schooltijd is het een trefpunt en is er veel reuring. Er zijn speeltoestellen en zitplekken. Het is heel belangrijk voor contacten tussen ouders en kinderen.’ ... ‘Schoolplein Galjoen is een belangrijke speelplek voor kinderen. Kinderrijke wijk. Ziet er netjes uit.’

Inwoners opperden het idee om van het park een mooiere, groene en meer natuurlijkere omgeving te maken. Een sedumdak op Het Galjoen zou daar op een positieve manier aan bij kunnen dragen, net als bij de nieuwe school, De Lichtbron, iets verderop buiten het park.

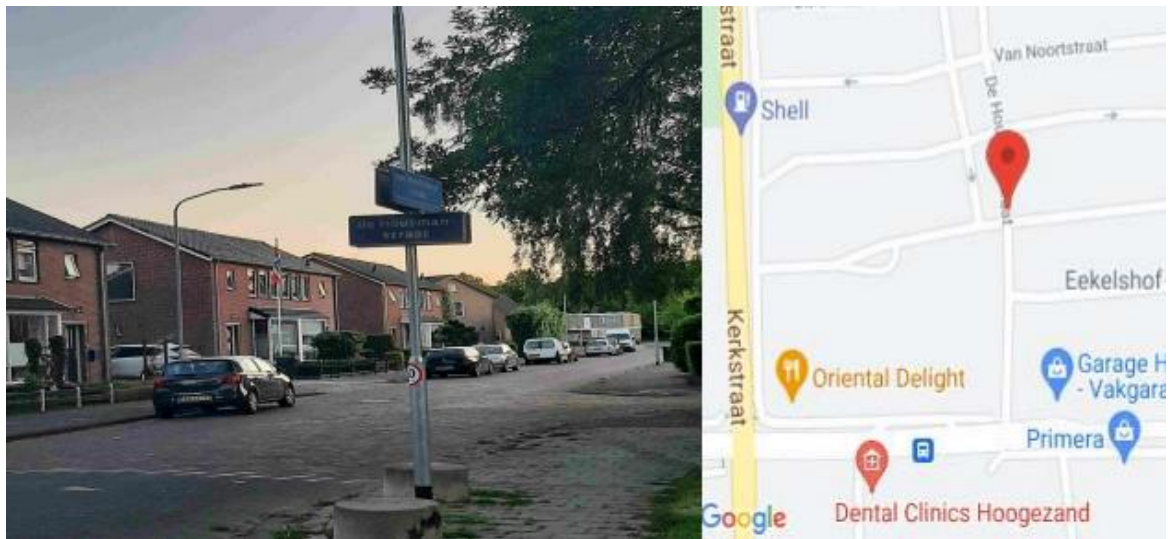
4.2.5 Speelveldjes Houtmanstraat

Kinderen spelen graag op de speelveldjes aan de Houtmanstraat, bijvoorbeeld door hutten te bouwen onder de ‘grote boom’ (paar bomen bij elkaar op het meest zuidelijk veldje), te voetballen op het middelste veldje en te spelen op de enkele speeltoestellen op het noordelijke veldje. Opvallend aan deze drie speelveldjes is dat ze niet omheind zijn, maar stuk voor stuk wel omgeven door doorgaand, van uit alle richtingen komend, vaak (te) snel rijdend verkeer. De auto’s komen van de zuidkant als sluisverkeer uit de Kerkstraat, van opzij uit de zijstraten Van Noortstraat en de Tasmanstraat en van de noordkant uit de Barentszstraat en de Van Neckstraat. Deze situatie ervaren inwoners als heel gevaarlijk. Ten eerste, omdat kinderen vaak tussen de langs de straten geparkeerde auto’s door moeten lopen om van daaruit, zonder goed overzicht, over te steken om bij de veldjes te komen. Ten tweede, omdat kinderen in de ban van hun spel vanaf de speelveldjes zomaar de weg op kunnen schieten. Ten derde, omdat er vanuit de omringende huizen te weinig toezicht is op het meest noordelijk veldje bij de Van Neckstraat, waardoor men bang is dat kinderen door vreemden ongezien meegenomen kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat ouders het niet aandurven hun kinderen zelfstandig naar de veldjes te laten gaan en daar zonder toezicht te spelen. Inwoners zonder kinderen en uit andere delen van de wijk signaleren dezelfde problemen als ouders met kinderen.

'Houtmanstraat. Mooie speelveldjes waar veel gebruik van wordt gemaakt. Inwoners hebben vanuit ziel en zaligheid voetbaldoeltjes weten te regelen, maar is nu te gevaarlijk.'... 'Veel te drukke weg, geen oversteekplaats en omheining en wel veel kleine kinderen. Gaat een keer mis.'... 'Idee: maak één omheind veldje en veilig speelveld en haal er meer uit dan nu het geval is. Apart hondenveldje, bijv. braakliggende veld achter nieuwe school? Honden horen er bij, zijn er veel van in de wijk.'

'Van Heemskerckstraat/Houtmanstraat: hier is een short cut vanuit de Tango en de Chinees uit de Hoofdstraat en het tankstation uit de Kerkstraat voor automobilisten richting Sappemeer. Ze kunnen door de verkeerssituatie rondom het stoplicht in de Hoofdstraat alleen via de Kerkstraat door de Van Heemskerckstraat rechtsaf door de Houtmanstraat terug naar de Hoofdstraat. Deze twee straten in de wijk zijn onbedoeld nu een doorgaande weg geworden, terwijl de straten hier niet voor zijn ingericht. Er zijn hier al meer auto's op elkaar geklapt. Dit is heel onveilig.'

'De Houtman/Van Neckstraat. Speeltuin in combinatie met 30 km weg waar 60 wordt gereden gaat niet samen. Wachten is op ongelukken omdat men hier aan drie kanten als idioten langs rijdt. Ook parkeersituatie draagt hieraan bij: weg wordt door parkeren smal en onoverzichtelijk voor kinderen terwijl er toch te hard gereden wordt. Zeer onveilige situatie (meerdere auto's rijden zeer hard langs tijdens deze opname).

Inwoners geven aan dat ook hier verbeteringen al heel makkelijk en goedkoop te realiseren zijn, door bijvoorbeeld de speelveldjes te omheinen, langs de speelveldjes aan weerskanten éénrichtingverkeer van te maken, iets te doen met een kleur op de weg of het plaatsen van poppetjes.

Daarnaast geven inwoners nog twee zorgpunten aan: de speelveldjes worden gebruikt als hondenuitlaatveld waarbij de hondeneigenaren de hondensoep laten liggen en er staan ongezonde bomen waarvan, bij harde wind, de vallende takken voor onveiligheid zorgen.

In de buurt van de veldjes woont een aantal ouders die samen bereid zijn een stuk van het onderhoud en de inrichting van de veldjes op zich te nemen. Hierbij denkt men aan het beheren van een adoptiecontainer voor de hondensoep en zwerfvuil van de speelveldjes. Ook zouden ze door zelfwerkzaamheid de speelveldjes leuker en uitdagender willen inrichten, bijvoorbeeld door het aanleggen van speelbuizen en -bulten. Het materiaal zou dan wel aangeleverd moeten worden. Men gaf aan dat de gemeente in 2019 in De Kern een workshop heeft georganiseerd over de inrichting van de speelveldjes. Hier hebben toen veel inwoners aan meegedaan en er was van het uit een grote bereidheid om mee te helpen met de plannen om de speelveldjes natuurlijker en veiliger te maken. Dat het vervolgens nooit door de gemeente is opgepakt heeft tot onbegrip, teleurstelling en frustratie geleid.

'Er was een toezegging vanuit de gemeente om aan de slag te gaan met een natuurlijker speelomgeving. Met een wadi, water en afscherming. Na een workshop/bijeenkomstavond met omwonenden in de Kern maart 2019. Nu weet niemand bij de gemeente er iets meer van en is gezegd dat dit niet wordt opgepakt.

Was uniek: zowel mensen met koop- als huurwoningen waren in groten getale aanwezig. Zat veel positieve energie op, ook bereidheid onder bewoners voor onderhoud. Dat is zo ineens helemaal weg.'

5. Samenvatting/conclusie

De wijk Noorderpark gaat de komende 20 jaar een wijkvernieuwingstraject tegemoet. Hierbij gaat de gemeente Midden-Groningen samen met corporaties en sociale partners stapsgewijs aan de slag met verschillende sociale en ruimtelijke opgaven die de wijk kent. De veranderingen die hieruit voortkomen zullen van invloed zijn op de beleving van inwoners van de leefbaarheid van hun straat, buurt en wijk.

In dit rapport is een deel van het materiaal opgenomen dat met behulp van Participatief Actie Onderzoek letterlijk in kaart, beeld en woord heeft gebracht welke aspecten van de leefbaarheid de inwoners van Noorderpark zelf belangrijk vinden. Hoe zij hun leefomgeving ervaren en welke wensen en ideeën zij hebben om het leven in de wijk prettiger te maken. Dit alles met als doel om inwoners en hun wensen en ideeën beter te kunnen betrekken in de planvorming.

Het inhoudelijk en procesmatig betrekken van inwoners in de plan- en besluitvorming is om verschillende redenen belangrijk. Bovenal is het niet meer dan logisch en legitiem, bij wijkvernieuwing gaat het immers allemaal om de kwaliteit van de plek waar inwoners zelf iedere dag opnieuw hun leven doorbrengen, hun thuis. Bovendien, als het goed wordt georganiseerd, draagt de synergie die ontstaat tussen de verschillende soorten kennis van professionals en inwoners bij aan creatievere, rijkere en ook realistische oplossingen (13). Tenslotte, kan het langdurig en gelijkwaardig betrekken van inwoners meer begrip en draagvlak opleveren en het vertrouwen in de gemeente vergroten (22, 23).

Uit de eerste resultaten blijkt dat inwoners specifieke thema's en plekken belangrijk vinden en allerlei mogelijkheden en kansen zien om de leefbaarheid van hun straat, buurt of wijk te behouden of te verbeteren.

Belangrijke en kansrijke thema's voor inwoners

Tevredenheid over het wonen in de wijk. Over het algemeen gaven inwoners aan tevreden te zijn over het wonen in Noorderpark. Men vindt het er rustig en betaalbaar wonen, kindvriendelijk en voelt zich er thuis.

Spelen in de wijk. Inwoners hebben de wens en zien allerlei kansen om het spelen voor kinderen in de hele wijk toegankelijker, leuker en veiliger te maken. Speciale aandacht is er voor veiliger en het leuker maken van de speelveldjes aan de Houtmanstraat en het Noorderpark. Maar ook vinden inwoners het belangrijk dat er meer speelgelegenheid komt voor de vele kinderen die wonen aan de oostkant van de wijk, omdat de meesten daar geen tuin hebben en er nauwelijks iets te spelen valt.

Groen in de wijk. Inwoners waarderen het vele groen in de wijk, maar zouden dat graag veel gebruiksvriendelijker, natuurlijker en gezelliger zien. Dat geldt voor de speelveldjes aan de Houtmanstraat en het Noorderpark in het bijzonder, maar ook voor de vele kale saai en onbenutte grasveldjes door de wijk.

Verzorgde wijk. Ook valt volgens inwoners nog veel te verbeteren aan allerlei zaken in de openbare ruimte, het gaat hierbij bijvoorbeeld om het onderhoud van bomen en ander groen, straten, stoepen en brandgangen. Daarnaast vinden inwoners dat leegstaande vervallen panden en slecht onderhouden huizen en tuinen de leefbaarheid van hun woonomgeving aantasten.

Verkeer in de wijk. Inwoners vinden dat er op een aantal plekken veel te hard gereden wordt en ervaren dat als zeer onveilig en storend. Dit is aan de orde voor iedereen, maar zeker voor spelende en naar

schoolgaande kinderen. Het gaat met name om de Barentszstraat, Van Neckstraat, Rembrandtlaan, de Houtmanstraat en Van Heemskerckstraat. Men heeft meerdere ideeën voor verbetering, bijvoorbeeld door eenrichtingsverkeer te realiseren bij de speelveldjes aan de Houtmanstraat, een trottoir aan te brengen langs de Van Neckstraat naar het Afvalbrengpunt en een kruispuntdrempel bij het Rembrandtplein en De Kern.

Ontmoeten, wandelen en levendigheid. Veel ontmoetingen vinden plaats in de buitenlucht: op de speelveldjes, in het park, na schooltijd op het schoolplein van Het Galjoen en al wandelend door de wijk met of zonder hond. Men ziet allerlei kansen om het ontmoeten en wandelen leuker te maken en te stimuleren. Dat kan bijvoorbeeld door het onbenutte groen in de wijk met natuurlijke wandelpaden te verbinden – ook langs het Winschoterdiep. Ook wil men graag meer zitjes bij de speelveldjes aan de Houtmanstraat en in het Noorderpark. Daarnaast zou de levendigheid geholpen zijn door meer activiteiten voor alle leeftijds- en doelgroepen. Hiervoor bieden vooral het Noorderpark, het Rembrandtplein en De Kern allerlei kansen en mogelijkheden. Verder wil men heel graag dat er weer een buurtsuper komt in of dicht bij de wijk, niet alleen voor boodschappen, maar ook voor een dagelijks loopje en spontane ontmoetingen. Voor ouderen betekent dit bovendien een hogere mate van autonomie, omdat ze dan niet langer aangewezen zijn op vervoer van burens, familie of een taxi. Door het verdwijnen van de supermarkt aan de Hoofdstraat is voor velen de leefbaarheid van de wijk er flink op achteruit gegaan.

Overlast en (gevoelens van) onveiligheid. Inwoners ervaren verschillende vormen van overlast en (gevoelens van) onveiligheid. Voor bepaalde vormen, zoals geluids- en stankoverlast van het bedrijventerrein en burens met psychische of draggerelateerde problemen, hebben ze zelf geen directe oplossingen. Voor andere vormen hebben ze wel concrete ideeën. Zo kunnen bijvoorbeeld gezellige plekken gerealiseerd worden voor (hang)jongeren achter de Kern en rondom De Lichtbron en verlichting worden aangebracht in de duisternis van het Noorderpark.

Belangrijke en kansrijke plekken voor inwoners

Op voor inwoners belangrijke en kansrijke plekken komen verschillende thema's samen.

Hoofdstraat. Inwoners missen in de Hoofdstraat de verdwenen winkels en met name de supermarkt. Nu moet men voor boodschappen helemaal naar Sappemeer of Martenshoek. Dit heeft de ervaren leefbaarheid van de wijk sterk aangetast. Ook ergeren en verwonderen ze zich over de al langdurig leegstaande en vervallen panden en vinden zij dat er wat aan moet worden gedaan. Een idee is om in één ervan weer een buurtsuper te realiseren. Ook hier vindt men dat er te hard gereden wordt en dat maatregelen nodig zijn, zoals bijvoorbeeld het maken van een 30 km-zone. Daarnaast is er waardering voor de mooie, karakteristieke oude panden, de nog bestaande winkels en de markt die de Hoofdstraat rijk is.

Rembrandtplein/De Kern. Inwoners vinden het plein zoals het er nu bij ligt onaantrekkelijk en zien voor deze, behalve voor parkeren geschikte, verder ongebruikte ruimte allerlei kansen voor een mooiere inrichting, meer gezelligheid en levendigheid. Zo zou het plein gebruikt kunnen worden voor buurtfeesten, eetstalletjes of een braderie. Ook kan de inrichting beter en leuker, bijvoorbeeld door groenstroken, parkeerhavens, een basketbalveld of een voetbalterrein. Hetzelfde geldt voor de ruimte rondom De Kern. Hier kan het, door functies te combineren, gezelliger en toegankelijker worden gemaakt voor meer leeftijds- en doelgroepen tegelijk. Te denken valt aan een combinatie van speeltoestellen, jeugdhangplek, horeca en andere activiteiten. Ook is het een idee de buitenruimten

van het Rembrandtplein en De Kern beter op elkaar aan te laten sluiten. Inwoners vinden het gebouw van De Kern aan de buitenkant gedateerd en onaantrekkelijk. De Kern heeft binnen vooral een horeca- en zalenverhuurfunctie en huisvest meerdere activiteiten die veelal (maar niet alleen) op ouderen zijn gericht. Ondanks dat De Kern als wijkcentrum wordt bestempeld is deze niet specifiek op de wijk gericht en toegankelijk voor mensen overal vandaan. Inwoners missen dan ook de wijk- en ontmoetingsfunctie en een passend aanbod voor alle leeftijds- en doelgroepen.

Winschoterdiepkade/bedrijventerrein/Van Neckstraat. De Van Spilbergenkade ervaart men als een onveilige plek vanwege de slechte verlichting, hangjongeren en het dealen van drugs. Tegelijk waardeert men deze plek ook, omdat het de enige toegankelijke plek is in de wijk met een open en weids uitzicht langs het water van het Winschoterdiep. Men waardeert ook de rust, het water, de openheid en het uitzicht bij het Winschoterdiep, maar kan er momenteel vanuit de wijk nauwelijks komen. Inwoners geven aan dat het prachtig zou zijn en de leefbaarheid van de wijk een flinke impuls zou geven als ze daar in de toekomst kunnen wonen, wandelen, zitten en genieten.

Noorderpark/Basisschool het Galjoen. Het Noorderpark is het hart van de wijk waar inwoners van alle leeftijden dagelijks tijd doorbrengen en anderen ontmoeten. Ook al zijn inwoners in de basis heel positief over het park, toch zien zij ook allerlei punten die wat hen betreft echt beter moeten. Het gaat hierbij om het creëren van meer en meer gezellige plekken om elkaar te ontmoeten, meer uitgebreide en uitdagende (meer natuurlijke) speelmogelijkheden, mooier en meer natuurlijk groen, verharde paden, verlichting, prullenbakken en veiligheid rondom de vijver voor kleintjes. Ouders zijn ook zeer tevreden over de in het Noorderpark gelegen basisschool Het Galjoen. De school heeft een belangrijke verbindende functie in de wijk. Zo wordt het schoolplein na schooltijd en 's avonds veel gebruikt en is het voor ouderen en kinderen een belangrijke ontmoetingsplek. Ook op het veld voor het Galjoen is ruimte om meer ontmoetingsmogelijkheden te realiseren, bijvoorbeeld door zitjes te plaatsen. Een sedumdak zou Het Galjoen mooier inpassen in het park.

Speelveldjes Houtmanstraat. Kinderen spelen graag op de drie speelveldjes aan de Houtmanstraat. Opvallend aan deze drie speelveldjes is dat ze niet omheind, maar stuk voor stuk wel rondom omgeven zijn door doorgaand en van uit alle kanten komend vaak (te) snel rijdend verkeer. Deze situatie ervaren inwoners als zeer gevaarlijk. Ze geven aan dat verbeteringen relatief makkelijk en goedkoop te realiseren zijn door bijvoorbeeld de speelveldjes te omheinen en langs de speelveldjes, aan weerskanten, éénrichting verkeer in te voeren, iets te doen met een kleur op de weg of het plaatsen van poppetjes. Ook is er bereidheid van ouders om samen een deel van het onderhoud en de inrichting van de veldjes op zich te nemen. Hierbij denkt men aan het beheren van een adoptiecontainer voor hondenpoep en zwerfvuil en door zelfwerkzaamheid de speelveldjes leuker en uitdagender in te richten, bijvoorbeeld door het aanleggen van speelbuizen en -bulten. Het materiaal zou dan wel aangeleverd moeten worden.

Er zijn allerlei aanwijzingen dat in de wijk een aanzienlijk deel van de inwoners teruggetrokken leeft. Een direct beeld van hun ervaringen, beelden, wensen en ideeën over leefbaarheidsaspecten ontbreekt dan ook in dit onderzoek. De inschatting is echter dat door de diversiteit aan deelnemers aan dit onderzoek ook de voor hen belangrijkste leefbaarheidsaspecten aan bod zijn gekomen. Daarnaast hebben geen jongeren aan dit onderzoek meegedaan. Deze groep heeft eigen behoeften als het gaat om plekken en activiteiten. De inzet is dan ook om jongeren later op een andere manier, gericht bij de wijkvernieuwing en het doorlopende Participatief Actie Onderzoek te betrekken.

De volgende stap van het Participatief Actie Onderzoek is dat inwoners samen met de gemeente Midden-Groningen en andere relevante partijen - zoals de woningcorporaties Lefier en Groninger Huis en sociale partners - op deze uitkomsten en andere relevante kennis en informatie voortbouwen. De deelnemers gaan hierbij vanuit hun verschillende rollen, soorten kennis, expertise en ervaringen aan de slag met het bespreken en uitwerken van een bepaald thema of gebied in de wijk dat op dat moment aan de orde is. Het is belangrijk om te vermelden dat bepaalde thema's en gebieden voorlopig nog niet aan de beurt zijn en ook niet met alle inbreng in dit onderzoek wat kan worden gedaan. Alle foto's -ook die niet zijn opgenomen in dit rapport- zijn vooral bedoeld om waar wel mogelijk bij te dragen aan het gezamenlijke gesprek en leerproces en daarmee rijkere en creatievere uitkomsten.

6. Referenties

1. Gemeente Midden-Groningen (2019). *Hart voor Midden-Groningen. Strategisch kader NPG Midden-Groningen.*
2. Gemeente Midden-Groningen (2020). *Collegevoorstel Hart voor Midden-Groningen. Voorstel selectie projecten NPG: Naar een goede en afgewogen start.*
3. Gemeente Midden-Groningen (2019). *Woonvisie Nieuw Midden-Groningen 2019-2028.*
4. CBS Statline (2017). In: Gemeente Midden-Groningen (2019). *Woonvisie Nieuw Midden-Groningen 2019-2028.*
5. Liedelmeijer, K. en Van Kamp, I. (2003). *Kwaliteit van de Leefomgeving en Leefbaarheid. Naar een begrippenkader en conceptuele inkadering.* RIVM: 630950002/2003, RIGO rapport: 80330. Amsterdam & Bilthoven: RIGO/RIVM.
6. Gieling, J. and Haartsen, T. (2017). Liveable villages: the relationship between volunteering and liveability in the perceptions of rural residents. *Sociologia Ruralis*, 57 (S1), 533-554.
7. Savelkoul, M., Schuit, A.J. en Storm, I. (2010). *Terugdringen van gezondheidsachterstanden door gemeentelijk beleid. Een literatuurverkenning naar effectiviteit van fysieke en sociale omgevingsmaatregelen.* Rapport 270161003/2010. Bilthoven: RIVM.
8. Staatsen, B.A.M., van Alphen, Th., van der Ree, J. en Kruize, H. (2016). *Gezonde leefomgeving, gezonde mensen.* RIVM Briefrapport 2016-0172. Bilthoven: RIVM.
9. RIVM (2017). *Factoren die de leefomgevingskwaliteit en kwaliteit van leven beïnvloeden.* Gedownload op 30 januari 2021 van: www.rivm.nl/gezonde-stad/denkmodellen-samenwerken-gezondestad
10. Wagenaar, H. (2007). Governance, complexity, and democratic participation how citizens and public officials harness the complexities of neighborhood decline. *The American Review of Public Administration*, 37 (1), 17-50.
11. Beauvais, E. & Warren, M.E. (2019). What can deliberative mini-publics contribute to democratic systems? *European Journal of Political Research*, 58, 893–914.
12. Hong, L., Page, S.E. and Baumol, W. J. (2004). Groups of diverse problem solvers can outperform groups of high-ability problem solvers. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 101 (46), 16385-16389.
13. Landemore, H. (2013). Deliberation, cognitive diversity, and democratic inclusiveness: an epistemic argument for the random selection of representatives. *Synthese*, 190, 1209–1231.
14. Karpowitz, C.F. and Raphael, C. (2014). *Deliberation, democracy and civic forums. Improving equality and publicity.* Cambridge: Cambridge University Press.
15. Dryzek, J.S. (2009). Democratization as deliberative capacity building. *Comparative Political Studies*, 42 (11), 1379-1402.

16. Fuji-Johnson, G. (2015). Contextual complexity and the importance of deliberative democracy. In: *Democratic illusion. Deliberative Democracy in Canadian Public Policy*. Toronto: University of Toronto Press.
17. Hendriks, H. (2016). Coupling citizens and elites in deliberative systems: The role of institutional design. *European Journal of Political Research*, 55, 43–60.
18. Setälä, M. (2017). Connecting deliberative mini-publics to representative decision making. *European Journal of Political Research*, 56, 846–863.
19. Broeder, den L. (2017). *Citizen science for health in all policies. Engaging communities in knowledge development* (full thesis).
20. Meij, E. Haartsen en T. & Meijering, L. (2020). Enduring rural poverty: Stigma, class practices and social networks in a town in the Groninger Veenkoloniën. *Journal of Rural Studies*, 79, 226–234.
21. Natarajan, L. (2017). Socio-spatial learning: A case study of community knowledge in participatory spatial planning. *Progress in Planning*, 111, 1–23.
22. Innes, J & Booher, D.E. (2010). *Planning with complexity. An introduction to collaborative rationality for public policy*. London: Routledge.
23. Ubels, H. (2020). *Novel forms of governance with high levels of civic self-reliance* (full thesis).
24. OpenInfo en onderwijsadviesbureau Sardes (2021). *Het Galjoen. Rapportage schooljaar 2020-2021*.